

***STAN SANITARNY
POWIATU
STARACHOWICKIEGO
ZA 2022 ROK***

SPIS TREŚCI

WSTĘP	1
I. OCENA ZAGROŻENIA EPIDEMIOLOGICZNEGO	4
II. JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA I CIEPŁEJ UŻYTKOWEJ	8
III. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I KĄPIELISK	16
IV. STAN SANITARNY PODMIOTÓW, W KTÓRYCH WYKONYWANA JEST DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZA	23
V. WARUNKI SANITARNO – HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY	27
VI. DZIAŁALNOŚĆ NADZORU ZAPOBIEGAWCZEGO	48
VII. NADZÓR NAD PLACÓWKAMI NAUCZANIA I WYCHOWANIA DZIECI I MŁODZIEŻY	64
VIII. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU	71
IX. PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA	77
X. ODDZIAŁ LABORATORYJNY	88
XI. PODSUMOWANIE	92

WSTĘP:

Państwowa Inspekcja Sanitarna działa na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985r.o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j .Dz.U z 2023 poz.338).

Została powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska,
- higieny pracy w zakładach pracy,
- higieny radiacyjnej,
- higieny procesów nauczania i wychowania,
- higieny wypoczynku i rekreacji,
- zdrowotnymi żywności, żywienia i produktów kosmetycznych,
- higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne

- w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Wykonywanie zadań określonych w ustawie polega na sprawowaniu zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzeniu działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska, a także na prowadzeniu działalności oświatowo- zdrowotnej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Starachowicach wraz z pracownikami Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Starachowicach realizował w 2022 roku zadania określone w/w ustawie o PIS, do 16 maja 2022r. w przeważającej mierze związane z pandemią Covid-19.

Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Starachowicach jest podmiotem leczniczym prowadzonym w formie jednostki budżetowej, finansowym z budżetu państwa, w stosunku do którego uprawnienia organu założycielskiego posiada Wojewoda Świętokrzyski. Zarządzeniem Nr 102/ 2020 Załącznik Nr 10 z dnia 31 sierpnia 2020r. Wojewody Świętokrzyskiego został nadany statut Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach oraz powiatowym stacjom sanitarno-epidemiologicznym położonym na obszarze województwa świętokrzyskiego.

Struktura organizacyjna Stacji określona szczegółowo w Regulaminie Organizacyjnym zapewnia sprawne funkcjonowanie jednostki zarówno w bieżącej działalności, jak i w przypadkach działań kryzysowych, do których służby sanitarne są bez przerwy przygotowywane.

Realizacja wszystkich zadań w obszarze zdrowia publicznego jest możliwa dzięki udoskonalonej organizacji pracy w jednolitym systemie kontroli zgodnym z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC/17020 oraz wiarygodnej technice laboratoryjnej zatwierdzonej certyfikatem akredytacji Nr AB 634 wydanym przez Polskie Centrum Akredytacji a także potwierdzonej corocznymi audytami prowadzonymi przez PCA w ramach uzyskanego certyfikatu.

Działania Inspekcji Sanitarnej do dnia 16 maja 2022r. skupione były w znacznej części w obszarze postępowania p/epidemicznego w zakresie zakażeń spowodowanych koronawirusem i rozprzestrzenia się choroby COVID-19 w związku z trwającą jeszcze pandemią.

Działania polegały na zbieraniu wywiadów epidemicznych, ustalaniu dróg rozprzestrzeniania się zakażeń, oraz nakładaniu kwarantanny w stosunku do osób zdrowych mających styczność z osobami chorymi.

Nadal pojawiały się jeszcze ogniska w zakładach pracy, PZOZ Starachowice.

Wprowadzone systemy w Inspekcji Sanitarnej SEPIS i EWP nie tylko znacznie ułatwiły pracę w czasie pandemii ale również są niezbędne do monitorowania stanu epidemii na szczeblu powiatu i w Polsce.

Realizując zadania w obszarze zdrowia publicznego, w ramach nadzoru bieżącego, zapobiegawczego, przeciwepidemicznego oraz w ramach prowadzonej działalności oświatowo - zdrowotnej i promocji zdrowia, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny współpracował w 2022r. ze Starostą Starachowickim, Prezydentem Miasta Starachowice, Wójtami Gmin (Pawłów, Mirzec, Brody), Burmistrzem Miasta i Gminy Wąchock, Powiatowym Lekarzem Weterynarii, Powiatową Komendą Policji placówkami podmiotów działalności leczniczej. Działalność Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego wspierana była przez lokalne media.

W **2022** roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny uczestniczył w posiedzeniach: Zarządu Powiatu, Powiatowego Zespołu Reagowania Kryzysowego przedstawiając na bieżąco sytuację epidemiologiczną na terenie Powiatu Starachowickiego związaną z zagrożeniem koronawirusem SARS-CoV-2, oraz w posiedzeniach Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Powiatu Starachowickiego. Uczestniczył w Sesji Rady Miejskiej Starachowice i w posiedzeniach Komisji Bezpieczeństwa Publicznego Rady Gminy Mirzec.

Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna w Starachowicach nadzoruje teren powiatu starachowickiego położonego na obrzeżu północnej części województwa świętokrzyskiego, zajmując obszar między Podgórzem Iłżeckim a podnóżem Gór Świętokrzyskich, o powierzchni **524 km²**, oraz liczbie mieszkańców **85.424**.

Na terenie powiatu starachowickiego prowadzi działalność **ok. 4500** podmiotów gospodarczych o bardzo zróżnicowanym pod względem wielkości profilu działalności i poziomie zatrudnienia. Najważniejszym ośrodkiem gospodarczym jest miasto Starachowice.

W skład powiatu wchodzi gminy:

miejskie : **Starachowice** ,

miejsko-wiejskie : **Wąchock**,

wiejskie:

Brody

Mirzec

Pawłów

Powiat starachowicki z wyjątkowo ukształtowanym terenem, malowniczą doliną rzeki Kamiennej i Sieradowickim Parkiem Krajobrazowym, jest jednym z najpiękniejszych zakątków ziemi świętokrzyskiej. Liczne miejsca pamięci narodowej, cenne zabytki architektury romańskiej i gotyckiej na czele z opactwem cystersów w Wąchocku, unikalnym Zespołem Wielkopieczowym znajdującym się na terenie Muzeum Przyrody i Techniki w Starachowicach to bardzo interesująca oferta dla gości i turystów. Zbiorniki wodne, kryte pływalnie zapewniają dobre warunki kąpielowe oraz umożliwiają uprawianie sportów wodnych. Prawdziwe bogactwo regionu stanowią obszary leśne rozpościerające się na obszarze 242 km².

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w **2022r.** na terenie powiatu starachowickiego posiadała w ewidencji **2182** obiekty. Przeprowadzono **5640** kontroli wydając **254** decyzje merytoryczne, oraz **244** decyzje płatnicze, **31** postanowień, **10** tytułów wykonawczych, nałożono **17** mandatów na kwotę **3200** zł.

Oddział Laboratoryjny PSSE w **2022r.** wykonał **2052** badania laboratoryjne przeprowadzając łącznie **5110** oznaczeń w tym: **41** oznaczeń chemicznych, **2357** oznaczeń fizycznych, **2712** oznaczeń mikrobiologicznych. Pobrano do badań **354** próbki.

Realizowano zadania w ramach systemów informatycznych działających w Unii Europejskiej np. RASFF, RAPEX , prowadzono monitoring jakości wody do spożycia, wody w kąpieliskach, wody ciepłej używanej w natryskach, ocenę ryzyka zagrożenia bezpieczeństwa żywności (dokumentowanie zasad GHP, GMP oraz HACCP).

W **2022r.** prowadzono serwis internetowy PSSE Starachowice prezentujący przede wszystkim aktualności i komunikaty związane z działaniami z zakresu sytuacji epidemiologicznej Covid-19 na terenie powiatu, działalności oświatowej i promocji zdrowia, a także poleceniami ŚPWIS w Kielcach, jak również GIS w Warszawie.

I. Ocena zagrożenia epidemiologicznego

1. Wprowadzenie.

W 2022 r. Sekcja Nadzoru Przeciwepidemicznego PSSE Starachowice kontynuowała nadzór bieżący w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych i zakażeń u ludzi, z uwzględnieniem występowania chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych - COVID-19.

Ocena sytuacji epidemiologicznej prowadzona jest na podstawie analizy zgłaszanych chorób zakaźnych oraz zakażeń.

2. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie rejestrowanych chorób zakaźnych

Analizę sytuacji epidemiologicznej powiatu przeprowadzono w oparciu o zgłoszone i rejestrowane choroby zakaźne. Wywiady wybranych chorób po opracowaniu na bieżąco zostały wprowadzane do Systemu Formularzowego EPIBAZA - Ogólnopolskiego Systemu Nadzoru Epidemiologicznego i Środowiskowego nad Bezpieczeństwem Ludności.

W roku sprawozdawczym **2022** zgłoszono łącznie **5123** zachorowań w tym 1010 hospitalizacji. Wykonano **50** kontroli w podległych placówkach w tym 8 dotyczących zgłaszalności chorób zakaźnych. Zarejestrowano 25 ognisk zakażeń wewnątrzszpitalnych. Czynnikiem dominującym zarejestrowanych zakażeń w w/w ogniskach to-Clostridium difficile.

W zakresie nadzoru epidemiologicznego dotyczącego chorób zakaźnych działania Inspekcji Sanitarnej polegają na stałej analizie epidemiologicznej chorób zakaźnych oraz postępowaniu p/epidemicznym, które prowadzi do wyeliminowania czynnika zakaźnego, przecięcia dróg szerzenia się choroby oraz nadzorze nad podnoszeniem odporności populacji poprzez szczepienia ochronne.

Zarejestrowano **6** przypadków nosicielstwa wirusa HIV, pierwszy w rejestrach figuruje od 1998 roku, drugi zarejestrowany w roku 2014, trzeci w 2021.

W 2022 zarejestrowano 3 kolejne przypadki.

Prowadzono działania związane z nadzorem nad gruźlicą. W 2022r. zarejestrowano **17** potwierdzonych przypadków.

Osoby z otoczenia chorych objęte zostały czynnym nadzorem epidemiologicznym, w celu zapobiegania szerzenia się gruźlicy.

W ujęciu tabelarycznym przedstawiono liczbę zachorowań i zapadalność na choroby zakaźne na terenie powiatu starachowickiego w **latach-2021 -2022**.

Jednostka chorobowa	2022		2021	
	Liczba zachorowań	Zapadalność w powiecie	Liczba zachorowań	Zapadalność w powiecie
Nieżyt jelitowy wywołany przez rotawirusy	85	99,50	5	5,60
Biegunka o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	80	93,65	56	62,81
Covid-19	4266	4993,9	5010	5619,61
Krztusiec	1	1,17	0	0
Borelioza	19	22,24	23	25,79
Styczność i narażenie na wściekliznę	23	26,92	10	11,21
Gruźlica	17	19,90	12	13,46
Bakteryjne zapalenie opon mózgowo –rdzeniowych	0	0	2	2,24
grypa	8	9,36	0	0
Zachorowania rzekomogrypowe	27	31,60	4	4,48
Choroba meningokokowa	0	0	0	0

W odniesieniu do roku 2021 - nastąpił w większości przypadków jednostek chorobowych wzrost zachorowań. Spadek widoczny jest w 3-ch jednostkach chorobowych: Covid-19, Borelioza, Bakteryjne zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych.

3.Zachorowania na Covid-19 w 2022r.

W 2022roku na terenie powiatu starachowickiego wystąpiło 6 ognisk zakażeń wywołanych przez koronawirusa SARS-CoV-2, w następujących placówkach:

- DPS ul.Bema 26;
- Animex Starachowice ul. Krańcowa 4;
- Autobox Starachowice ul. Samochodu „Star 266” 1;
- Urząd Miasta Starachowice ul. Radomska 45;
- Walstear Starachowice ul. Bema 2c;
- PZOZ Oddział Rehabilitacji Starachowice ul. Batalionów Chłopskich 6.

W 2022 roku stwierdzono na terenie powiatu 4266 zachorowań na Covid-19. 541osób hospitalizowano.

4.Realizacja szczepień ochronnych.

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest koordynatorem programu szczepień ochronnych. Nadzoruje, planuje, przeprowadza instruktaże, zaopatruje placówki wykonujące szczepienia w preparaty szczepionkowe, sporządza sprawozdania z wykonawstwa szczepień.

W powiecie starachowickim w 2022 roku w ramach realizacji PSO szczepieniom podlegało **4632** dzieci i młodzieży w wieku od 0 do lat 19.

W 2022 roku odnotowano 2 przypadki łagodnych niepożądanych odczynów poszczepiennych po szczepieniu dzieci wg. Programu Szczepień Ochronnych.

Szczepienia wykonywane były w **25** punktach szczepień placówek ochrony zdrowia.

Placówki wykonujące szczepienia posiadają urządzenia chłodnicze, oraz zapewniają zachowanie łańcucha chłodniczego podczas przewozu preparatów szczepionkowych.

W 2022 r. w w/w placówkach przeprowadzono **9** kontroli, podczas których w 2 stwierdzono uchybienia dotyczące braku elektronicznego monitoringu w urządzeniach chłodniczych do przechowywania preparatów szczepionkowych.

Liczba rodziców/opiekunów uchylających się od poddania dzieci szczepieniom ochronnym była porównywalna z rokiem 2021 i wynosiła **45** osób.

Szczepienia wykonują pielęgniarki, które ukończyły kurs immunoprofilaktyki.

W powiecie starachowickim odnotowano znacznie niższy poziom uodpornienia dzieci i młodzieży.

Stan zaszczepienia za rok 2022 przedstawia się następująco:

- 99,7 % dla szczepień gruźlicy noworodkowej i szczepienia p. WZW typu B -taki sam jak w roku 2021;
- przeciwko odrze-różyczce-świnie rocznik 2021 szczepienie wykonane w 75,4% tj. o 2,8% wyższy niż w roku 2021;
- szczepienie p/błonicy, tężcowi i krztuścowi do ukończenia 2 lat wykonane w 88,5%, tj.3,4% więcej niż w roku 2021;
- przeciwko błonnicy, tężcowi, krztuścowi oraz polio w 6 roku życia uodporniono 54 % populacji, tj. 8% mniej w stosunku do wykonania w roku 2021;
- przeciwko odrze różyczce i świnie w 10 roku życia (cała populacja) odsetek uodpornionych wyniósł 70%, w stosunku do wykonania za rok 2021 wykonanie wzrosło o 12,1%;
- przeciwko błonnicy i tężcowi w 14-ym roku życia 67% tj. o 6% więcej w stosunku do wykonania za 2021 r.;
- niski odsetek 57 % uzyskano w szczepieniu przeciwko błonnicy i tężcowi w 19 roku tj. odsetek wyższy o 10 % w stosunku do 2021r.;
- 88,5 % dzieci zostało uodpornionych przeciwko haemophilus influenzae do ukończenia 2 lat,
- przeciwko rotawirusom zostało uodpornionych 92% dzieci przedziale wiekowy do 6 miesiąca życia.

Liczba dzieci i dorosłych zaszczepionych na własny koszt:

- szczepieniom przeciwko meningokokom poddało się **124** osoby w wieku 0-19 lat;
- przeciwko zakażeniom Streptococcus pneumoniae zaszczepione zostało **2** osoby w wieku 0-19 lat i **10** osób w wieku powyżej 30 roku życia;
- przeciwko ospie wietrznej uodpornione zostało **112** osób z czego **15** zostało zaszczepione w ramach szczepień obowiązkowych osób narażonych;
- przeciwko kleszczowemu zapaleniu opon mózgowych zaszczepione **43** osoby;
- przeciwko WZW typu A uodpornionych zostało **15** osób;
- przeciwko WZW typu B zaszczepiono **293** osoby w ramach szczepień zalecanych i **44** osoby w ramach szczepień obowiązkowych osób narażonych;
- przeciwko krztuścowi zaszczepione zostało 4 osoby w wieku powyżej 20 lat;
- przeciw zakażeniom wirusem brodawczaka zaszczepiono **29** dziewczynek i **3** chłopców;

Odnotowano niewielki spadek stanu zaszczepienia przeciwko grypie sezonowej

- w I półroczu 2022 r. szczepieniu poddało się **214 osób** natomiast w II półroczu **1293** osoby.

W Punkcie konsultacyjnym szczepień przeciwko wściekliźnie przy Oddziale Zakaźnym zaszczepiono 41 osób, z czego 24 osoby z powiatu starachowickiego.

Wnioski

1. W związku z Pandemią choroby zakaźnej Covid -19 wywołanej przez koronawirusa SARS-CoV-2 na bieżąco monitorowano sytuację epidemiologiczną powiatu starachowickiego,
2. Monitorowanie na bieżąco zgłoszeń podejrzeń i zachorowań na choroby zakaźne oraz wdrażanie działań przeciwepidemicznych ma pozytywny wpływ na zachowanie bezpieczeństwa zdrowia publicznego.
3. W 2022 r zarejestrowano **4** przypadki rzadko występujących chorób na terenie powiatu tj. 3 przypadki HIV oraz 1przypadek Kleszczowego zapalenia mózgu.
4. Oceniając realizację szczepień ochronnych za rok 2022 r należy stwierdzić że nastąpiło znaczne obniżenie odsetka zaszczepionych dzieci i młodzieży w wieku 0-19 lat.

II. JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA I CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ

1. Wprowadzenie

Głównym kierunkiem pracy Sekcji Nadzoru Higieny Środowiska jest regularny monitoring jakości wody do spożycia przez ludzi, a także nadzór nad jakością wody w basenach oraz kąpieliskach, dzięki czemu dokonuje się oceny jakości wody w powyższych obiektach na obszarze całego powiatu starachowickiego. Wszystkie ujęcia wody na terenie powiatu starachowickiego oparte są na wodach podziemnych. W 2022r. podobnie jak w latach poprzednich sieć wodociągowa była monitorowana w oparciu o ustalony roczny harmonogram poboru w wytypowanych punktach kontrolnych, rozmieszczonych na terenie całego powiatu.

W powiecie starachowickim funkcjonowało **7 wodociągów publicznego zaopatrzenia** dostarczających wodę do spożycia do poszczególnych gmin: Mirzec, Brody, Pawłów, Wąchock – obszar wiejski oraz miast: Starachowice i Wąchock.

Producentami wody zaopatrującymi ludność podobnie jak w 2021r. są następujące podmioty:

- **Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Starachowicach** korzystające z głębinowych ujęć wody w Trębowcu, Ratajach oraz Wielkiej Wsi. Podmiot ten zaopatruje w wodę w całości gminy Mirzec i Starachowice, większość gminy Brody (z wyjątkiem miejscowości Krynki) gminę Wąchock z wyjątkiem miejscowości Parszów zaopatrywanej przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Skarżysku - Kamiennej nad którym nadzór sprawuje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku - Kamiennej, który potwierdził jakość wody jako zgodną z obowiązującymi przepisami w tamtejszej miejscowości. Produkcja wody w 2022 roku dla poszczególnych ujęć wody wyniosła:
  - Ujęcie wody w Trębowcu - 4 199 465 m³/rok – 11 505,38 m³/24h
  - Ujęcie Rataje – 152 770 m³/rok - 418,54 m³/24h
  - Ujęcie Wielka Wieś – 40 486 m³/rok – 110,92 m³/24h (zlikwidowane pod koniec 2022 r.)
- **Gminny Zakład Usługowo – Inwestycyjny w Pawłowie z siedzibą w Brzeziu.** Podmiot ten dostarcza wodę mieszkańcom gminy Pawłów. Gmina ta zaopatrywana jest w wodę z trzech własnych ujęć głębinowych:

w Bronkowicach, Szerzawach oraz Świślinie. Kilkanaście gospodarstw w miejscowości Pokrzywnica – Wymysłów oraz Szeligi jest zaopatrywana z ujęć wody podziemnej w Waśniowie należącym do Gminy Waśniów i będącym pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Ostrowcu Świętokrzyskim potwierdzającego odpowiednią jakość wody pochodzącej z tego ujęcia w 2022 r. Na terenie gminy Pawłów znajduje się także ujęcie wody w Ambrożowie, które nadal nie jest eksploatowane ze względu na zwiększoną zawartość żelaza oraz manganu w wodzie. Gminny Zakład Usługowo – Inwestycyjny w Brzeziu na poszczególnych ujęciach wody wyprodukował:

- Ujęcie wody Bronkowice – 316 810 m³/rok - 867,97 m³/24h
  - Ujęcie wody Szerzawy – 106 723 m³/rok - 292,39 m³/24h
  - Ujęcie wody Świślina – 7 869 m³/rok - 21,56 m³/24h
- **Zakład Gospodarki Komunalnej w Brodach** zaopatrujący mieszkańców miejscowości Krynki oraz Brody ul. Radomska do mostu na rzece Kamiennej, Starachowicka, Ostrowiecka, Jarzębinowa, Jaśminowa, Leszczynowa, Zielna, Stanisława Staszica, Apteczna, Lipowa, Parkowa. Produkcja wody wyniosła:
    - Ujęcie wody Krynki - 45 125,11 m³/rok - 123,6 m³/24h

Oprócz wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, nadzorem sanitarnym został objęty także wodociąg Zakładów Górniczo -Metalowych „Zębiec” w Zębcu gm. Brody - jako indywidualne ujęcie wody dostarczające wodę do budynków użyteczności publicznej. Zaopatruje on około 310 osób, są to pracownicy ZGM oraz pracownicy podmiotów gospodarczych korzystających z pomieszczeń biurowych i hal produkcyjnych. Woda dostarczana do obiektów użyteczności publicznej przez to urządzenie spełnia wymagania mikrobiologiczne określone w części A oraz chemiczne określone w części B załącznika nr 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

(Dz. U. z 2017 r. poz. 2294)

2. Charakterystyka poszczególnych grup urządzeń zaopatrzenia ludności w wodę.

2.1. Wodociągi o produkcji ≤100 m³/d

Wodociąg Świślina

2.2. Wodociągi o produkcji 101-1000 m³/d

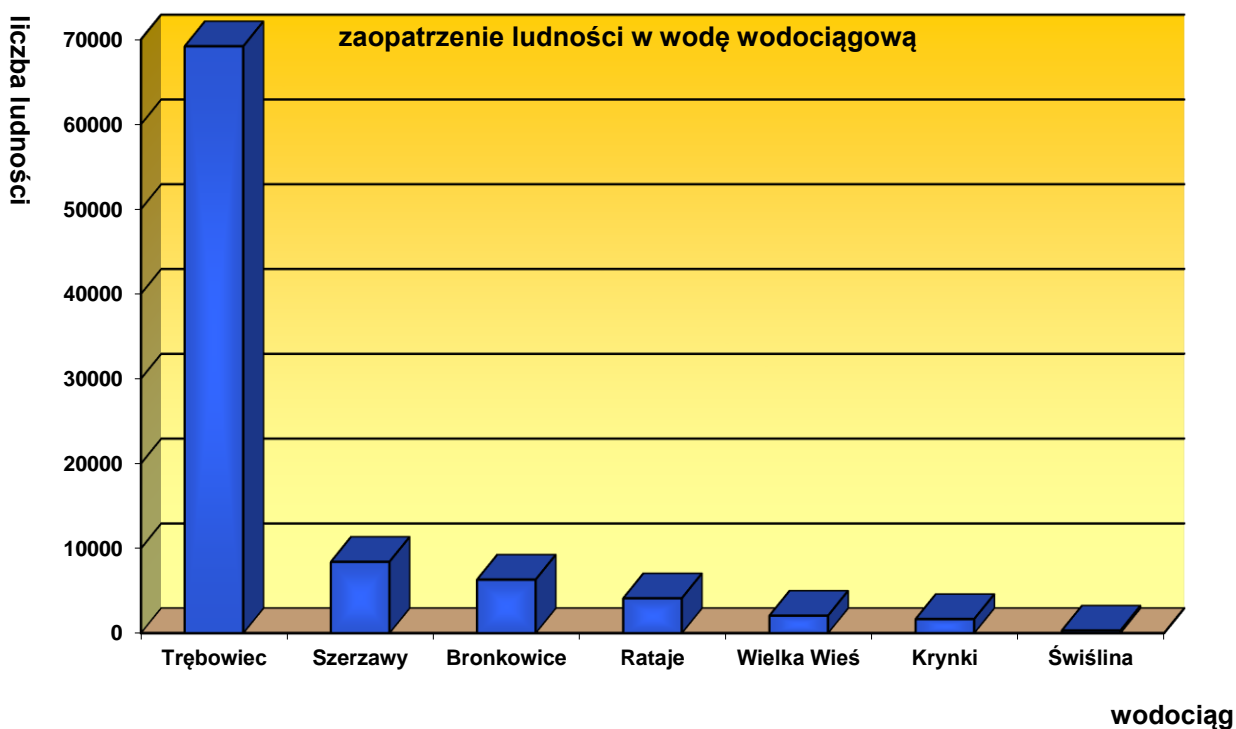
Wodociągi: Bronkowice, Szerzawy, Krynki, Rataje, Wielka Wieś

2.3. Wodociągi o produkcji 1000-10000 m³/d – Brak

2.4. Wodociągi o produkcji 10001-100000 m³/d Wodociąg Trębowiec

2.5. Inne podmioty zaopatrujące w wodę Wodociąg ZGM „Zębice” w Zębcu

Udział poszczególnych wodociągów publicznych w zaopatrzeniu stałych mieszkańców w wodę do spożycia w powiecie starachowickim przedstawia poniższy schemat oraz tabela:

Wodociąg	Szacunkowa liczba obsługiwanej ludności	Długość sieci wodociągowej [km]
<i>Trębowiec</i>	69200	425,08
<i>Szerzawy</i>	8400	123,24
<i>Bronkowice</i>	6300	58,4
<i>Rataje</i>	4100	39,60
<i>Wielka Wieś</i>	2050	13,16
<i>Krynki</i>	1650	7,53
<i>Świślina</i>	290	2,6

Wodociąg	Materiały użyte do budowy sieci
<i>Trębowiec</i>	żeliwo sferoidalne, żeliwo, stal, PCV, PE
<i>Szerzawy</i>	PCV, azbestocement
<i>Bronkowice</i>	PCV
<i>Rataje</i>	stal, PCV, PE, żeliwo
<i>Wielka Wieś</i>	PCV, żeliwo sferoidalne, PE
<i>Krynki</i>	PCV
<i>Świślina</i>	PCV
<i>Zębiec</i>	PCV, PE, żeliwo, stal

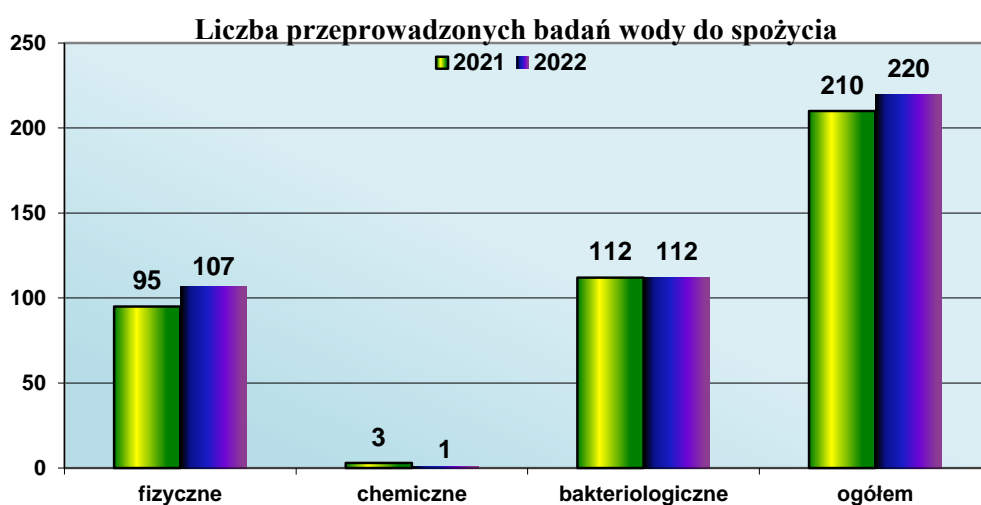
Uzdatnianie wody stosowane przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Starachowicach dotyczyło wody pochodzącej z ujęcia w Trębowcu oraz z ujęcia w Wielkiej Wsi - do momentu kiedy zostało ono zlikwidowane w związku z budową obwodnicy Wąchocka. Sieć wodociągowa zaopatrywana w wodę z tego ujęcia została zasilona wodą pochodzącą z ujęcia wody w Ratajach, która posiada bardziej optymalne parametry chemiczne oraz nie wymaga ich korekty poprzez uzdatnianie. Woda głębinowa z ujęcia w Trębowcu wymaga uzdatniania ze względu na podwyższoną zawartość żelaza oraz manganu. Uzdatnianie w tym przypadku polega na filtrowaniu filtrami o złożu antracytowo-kwarcowym i przepływie grawitacyjnym. Chemiczne środki uzdatniania nie muszą być stosowane. W razie wystąpienia zanieczyszczeń mikrobiologicznych woda zostanie poddana chlorowaniu podchlorynem sodu powstałym w drodze elektrolizy chlorku sodu (soli kuchennej). System wytwarzania i dozowania dezynfektanta jest zintegrowany z systemem automatyki ujęć. Surowa woda głębinowa z ujęcia w Wielkiej Wsi natomiast, aby spełniała wymagania obowiązujących norm poddawana była regulacji odczynu pH poprzez dozowanie roztworu wodorotlenku sodu. W przypadku pozostałych ujęć w powiecie starachowickim woda surowa spełnia wszystkie normy wody do spożycia i jest wprowadzana do sieci wodociągowej bez konieczności uzdatniania. W razie stwierdzenia pojawienia się mikroorganizmów w wodociągu - nastąpi chlorowanie wody podchlorynem sodu w wyznaczonych punktach na wodociągach.

W zakresie prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi jak co roku podstawą oceny jakości wody dostarczanej odbiorcom były wyniki badań laboratoryjnych próbek wody pobieranej przez przedstawicieli PPIS w Starachowicach z punktów czerpalnych wyznaczonych na stałe punkty kontrolne, w miejscach pozwalających na ocenę skuteczności procesu uzdatniania oraz na ocenę wody wprowadzonej i dystrybuowanej do odbiorców. W laboratoriach wykonuje się badania parametrów w zakresie grupy A i B załącznika nr 2, dostarczając informacji niezbędnych do oceny, czy spełnione są wszystkie wymagania określone

w obowiązującym rozporządzeniu. Zakres badań monitoringu jakości wody obejmuje parametry mikrobiologiczne, fizykochemiczne, organoleptyczne a także związki toksyczne, rakotwórcze, mutagenne i promieniotwórcze. Na podstawie uzyskanych wyników badań laboratoryjnych próbek wody Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Starachowicach wydaje oceny o przydatności, warunkowej przydatności lub braku przydatności wody do spożycia. Ponadto w kompetencjach Państwowej Inspekcji Sanitarnej leży kontrola stanu zabezpieczenia ujęć wody oraz kontrola stacji uzdatniania wody w zakresie stanu sanitarno-higienicznego.

Na podstawie wyników badań wody (z kontroli urzędowej i kontroli wewnętrznej) stwierdza się, że mieszkańcy powiatu starachowickiego korzystali z wody przydatnej do spożycia.

PPIS w Starachowicach w oparciu o podjęte i przedstawione czynności związane z nadzorem sanitarnym nad jakością wody dokonał corocznej oceny pobranych w 2022 r. próbek wody i na podstawie uzyskanych wyników wydał 1 obszarową ocenę dotyczącą jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi dla powiatu starachowickiego, 5 obszarowych ocen dotyczących gmin: Starachowice, Mirzec, Pawłów, Wąchock i Brody, 8 okresowych ocen jakości wody stwierdzających jej przydatność do spożycia przez ludzi z poszczególnych wodociągów (w tym 2 dotyczące wodociągu Trębowiec ze względu na jego wyższą produkcję).

W ramach monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2022 roku wykonano w Oddziale Laboratoryjnym Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Starachowicach ogółem **220** badań, w tym: **107** fizycznych, **1** chemiczne i **112** badań bakteriologicznych.

			Liczba urządzeń dostarczających wodę						Liczba ludności zaopatrywanej w wodę (w tys.)	
			według ewidencji w 2022 r.	w tym skontrolowanych	Odpowiadająca wymaganiom	nie odpowiadająca wymaganiom mikrobiologicznym	nie odpowiadająca wymaganiom fizykochemicznym	nie odpowiadająca wymaganiom dla substancji promieniotwórczych	odpowiadająca wymaganiom	nie odpowiadająca wymaganiom ogółem
			1	2	3	4	5	6	7	8
Wodociągi o produkcji [m ³ /24h]	≤100	1	1	1	0	0	0	0,290	0	
	101-1000	2	4	4	0	0	0	22,450	0	
	1001-10000	3	0	0	0	0	0	0	0	
	10001-100000	4	1	1	0	0	0	69,200	0	
	>100000	5	0	0	0	0	0	0	0	
A. wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę - ogółem			7	7	7	0	0	0	91,940	0
B. Inne podmioty zaopatrujące w wodę			1	1	1	0	0	0	0,310	0

Przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów

W dniu 14.07.2022 r. w Laboratorium Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Starachowicach stwierdzono niezgodność parametrów jakości wody z dopuszczalnymi wartościami określonymi w załączniku nr 1C tab. 1 l.p. 1 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294). Próbkę wody pobrana była w ramach kontroli urzędowej prowadzonej zgodnie z zaplanowanym harmonogramem badań przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Starachowicach. W próbce pobranej ze sklepu spożywczo – przemysłowego pod adresem Rataje 39 stwierdzono śladową ilość wskaźnikowych bakterii grupy coli w ilości 8 jtk/100ml. Jednocześnie badania wykluczyły obecność bakterii chorobotwórczych Escherichia coli oraz enterokoków. W powyższej sprawie wydana została decyzja stwierdzająca warunkową przydatność wody do spożycia, zobowiązująca jednocześnie Burmistrza Miasta i Gminy Wąchock do przekazania mieszkańcom stosownych informacji w tym zakresie z wykorzystaniem komunikatu przygotowanego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Starachowicach. W czasie trwania niniejszej decyzji producent wody został zobligowany utrzymywać wartości kwestionowanego parametru na poziomie pozwalającym na warunkowe dopuszczenie wody do spożycia: bakterie grupy coli <10 jtk/100 ml, Escherichia coli — 0 jtk/100ml, enterokoki — 0 jtk/100 ml. Zarządca po uzyskaniu sprawozdania z badań bezzwłocznie poinformował o rozpoczęciu działań

naprawczych. Polegały one początkowo w dniach 15-18 lipca na płukaniu instalacji na ujęciu wody w Ratajach oraz głównych odcinków sieci. W dniu 18.07.2022 r. w ramach urzędowej kontroli jakości wody pobrano próbki wody wprowadzanej do sieci wodociągowej z budynku hydroforni zlokalizowanego na terenie ujęcia w Ratajach, Ośrodka Zdrowia w Wąchocku oraz Sklepu Spożywczego Marcinków 39. Wyniki badań wykazały poprawę jakości mikrobiologicznej wody, jednak w dwóch punktach nadal wykryto śladowe ilości bakterii grupy coli w ilości 5 jtk/100ml i 2 jtk/100ml.

W związku z powyższym zarządca wodociągu bezzwłocznie rozpoczął chlorowanie wodociągu od ujęcia wody monitorowanym stężeniem chloru zgodnym z przepisami rozporządzenia do 0,3 mg/l. Monitoring jakości wody prowadzony w kolejnych dniach w miejscowościach Rataje, Wąchock oraz Marcinków nie wykazał obecności bakterii grupy coli co potwierdziło skuteczność prowadzonych działań naprawczych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Starachowicach w dniu 27.07.2022 stwierdził przydatność wody do spożycia oraz wydał stosowny komunikat w tej sprawie. Zgodnie z art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity Dz. U. 2020r., poz. 2028 z późniejszymi zmianami): Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock został zobowiązany do poinformowania mieszkańców o przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi powyższym komunikatem.

Do PPIS w Starachowicach w roku 2022 nie wpłynęły żadne informacje, aby na terenie powiatu wystąpiły jakiegokolwiek negatywne skutki zdrowotne spożywania wody.

Należy zaznaczyć, że woda pochodząca z ujęcia w Krynkach w gminie Brody pozostaje pod rozszerzonym nadzorem sanitarnym w zakresie poziomu azotanów w związku z notowanymi wynikami badań wskazującymi na zawartość azotanów mogącą się zbliżyć do dopuszczalnej wartości określonej w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294). W związku z powyższym producent wody - Zakład Gospodarki Komunalnej w Brodach oraz Wójt Gminy Brody ciągle muszą mieć na uwadze możliwość wystąpienia nagłej potrzeby wprowadzenia systemu uzdatniania wody pochodzącej z ujęcia w Krynkach, o czym są informowani w obszarowych ocenach jakości wody dotyczących gminy Brody i okresowych ocenach jakości wody pochodzącej z ujęcia w Krynkach.

2.6. Ujęcia powierzchniowe - Brak

2.7. Przyznane odstępstwa dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi - nie przyznawano.

3. Badania ciepłej wody w szpitalach i w budynkach zamieszkania zbiorowego na obecność pałeczek *Legionella sp.*

W 2022 r. prowadzony był także nadzór nad jakością wody ciepłej. Wykonano ogółem **33 badania w obiektach**: 4 DPS-y, 6 obiektów hotelowych, Szpital Powiatowy oraz Hospicjum z czego w **2 obiektach** stwierdzono niezgodność z załącznikiem nr 5 obowiązującego Rozporządzenia Ministra Zdrowia

z dnia 07.12.2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r., poz. 2294).

W wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego (**2 decyzje**) w tych obiektach jakość wody w instalacji wody ciepłej została dostosowana do obowiązujących przepisów.

3.1. Badania ciepłej wody użytkowej w podmiotach leczniczych wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

W 2022 roku wykonywano badania wody ciepłej w Szpitalu Powiatowym w Starachowicach (**6 badań**). Jakość wody nie wykazała nieprawidłowości.

3.2. Badania ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego.

W omawianym okresie wykonano **8 badań** w 4 Domach Pomocy Społecznej oraz **4 badania** w hospicjum i **15 badań** w instalacjach wody ciepłej w pozostałych budynkach zamieszkania zbiorowego. W tym nieprawidłowości w powyższym zakresie stwierdzono w **2 obiektach** – hotelowym i hospicjum. Po wszczętym postępowaniu administracyjnym i przeprowadzonych działaniach naprawczych powtórne badania jakości wody ciepłej również nie wykazały nieprawidłowości.

4. Wnioski

1. Wzmoczone kontrole wewnętrzne jakości wody oraz kontrole urzędowe miały za zadanie monitorowanie jakości wody na terenie powiatu starachowickiego.

2. Stały nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia oraz niezwłocznie przeprowadzane działania naprawcze dają gwarancję dostarczania wody o odpowiedniej jakości dla wszystkich odbiorców.

3. Wynikiem prowadzonego postępowania administracyjnego w 2 obiektach dostosowano jakość wody ciepłej użytkowej do obowiązujących przepisów.

W związku z powyższym PPIS w Starachowicach w 2022 r. ocenił jakość wody na terenie powiatu starachowickiego jako przydatną do spożycia.

Jakość wody pochodzącej z wodociągu ZGM „Zębiec” w Zębcu także nie budziła zastrzeżeń.

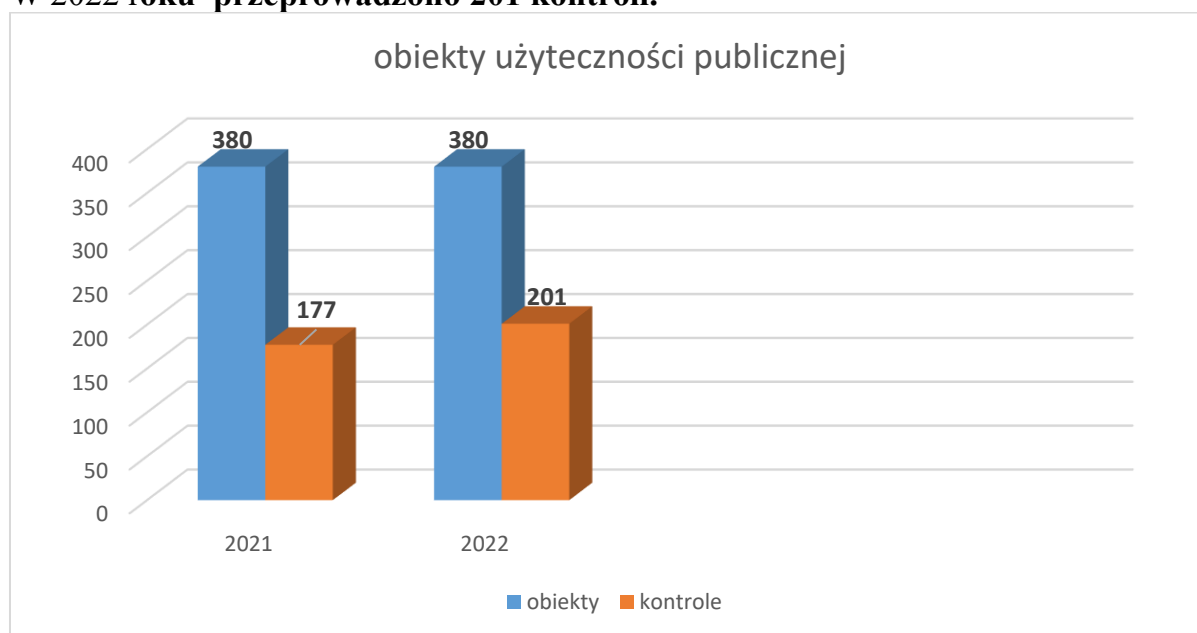
III. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I KĄPIELISK

1. Wprowadzenie

Zagrożenia zdrowotne dla ludzi mogą powstawać podczas korzystania z różnorodnych usług oferowanych w obiektach użyteczności publicznej.

Bieżącym nadzorem sanitarnym w zakresie Higieny Środowiska objętych było w 2022r. **380** zewidencjonowanych obiektów, między innymi: obiekty hotelarskie, noclegowe, wypoczynku i rekreacji, a także świadczące usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej, ustępy publiczne, obiekty kąpielowe i sportowe.

W 2022 roku przeprowadzono 201 kontrole.

Ogółem w 2022r. wydano 51 decyzji merytorycznych w tym 1 płatniczą. Wydano 20 postanowień (głównie dotyczących dot. sprowadzenia zwłok z zagranicy i uchwał Rady Gmin).

W ramach współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego PPIS w Starachowicach opiniował projekty Uchwał Rady Gmin dotyczące Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie poszczególnych gmin.

SNHŚ prowadziła także przy współudziale Policji wzmożone kontrole w zakresie utrzymania reżimu sanitarnego w obiektach użyteczności publicznej, galeriach i obiektach hotelarskich (I kwartał 2022r.).

2. Stan sanitarny wybranych obiektów i urządzeń

2.1 Ustępy publiczne

Ustępy publiczne należą do obiektów, w których prawidłowy stan sanitarny, w tym bieżąca dezynfekcja są niezbędne dla zachowania bezpieczeństwa zdrowotnego osób z nich korzystających.

W 2022r. w ewidencji SNHŚ znajdowało się **7 ustępów publicznych stałych w mieście**

Toaleta ogólnodostępna w Wąchocku

i 2 w gminie. Stan nie uległ zmianie. Wszystkie obiekty podłączone są do sieci wod.-kan. miejskiej lub gminnej, zaopatrzone w wodę bieżącą ciepłą i zimną.

Toalety poddane kontroli zaopatrzone były w niezbędny sprzęt i właściwą ilość środków do utrzymania ich w czystości. Skontrolowane urządzenia i elementy wyposażenia utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym i porządkowym.

W 2022r. funkcjonował w okresie letnim ustęp na kąpielisku „Piachy”

ul. Składowa w Starachowicach. Kontrolom w zakresie stanu sanitarno-technicznego poddano **8 ustępów** - przeprowadzono **8 kontroli**.

2.2. Obiekty pomocy społecznej

W 2022r. tak jak w poprzednich latach pod nadzorem PPIS w Starachowicach

DPS w Kałkowie

pozostawał **Dom Pomocy Społecznej „RELAX” w Brodach.**

Gospodarka w zakresie odpadów medycznych w DPS „Relax” prowadzona była w sposób prawidłowy, gromadzenie w przenośnym urządzeniu chłodniczym, placówka posiadała umowę na ich odbiór z wyspecjalizowaną firmą. Nieprawidłowości w powyższym zakresie nie stwierdzono. Stan sanitarno-techniczny i porządkowy w obiekcie oraz w jego otoczeniu nie budził zastrzeżeń. Podobnie zakończyły się kontrole bieżące DPS w Parszowie oraz DPS w Kałkowie.

**W 2022 roku przeprowadzono 3 kontrole sanitarne.
Stan higieniczno - sanitarny nie budził zastrzeżeń.**

2.3. Obiekty hotelarskie

Bazę noclegową zlokalizowaną na terenie powiatu starachowickiego stanowiły w 2022r.

3 hotele, oraz 23 inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie.

W 2022r. skontrolowano **3 hotele** przeprowadzając **3 kontrole**.

W 2022r. skontrolowano **12 obiektów** w których świadczone są usługi hotelarskie przeprowadzając **12 kontroli sanitarnych**.

W obiektach nie wnoszono uwag do stanu sanitarno-porządkowego i technicznego, nie stwierdzono również nieprawidłowości w gospodarce odpadami komunalnymi, w zaopatrzeniu w sprzęt porządkowy, środki czystościowe i dezynfekcyjne w postępowaniu z bielizną.

Obiekty skategoryzowane, wyposażone odpowiednio do standardu, dostosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Łazienki oraz toalety spełniają wymogi sanitarne. Stan sanitarno-techniczny miejsc noclegowych oferowanych turystom w omawianej grupie obiektów ocenia się jako zadowalający.

Do omawianej grupy zaliczono także gospodarstwa agroturystyczne.

4 kontrole bieżące w gospodarstwach nie wykazały uchybień sanitarnych.

2.4. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej

Na terenie powiatu starachowickiego działalność usługową prowadzi:

- **68** zakładów fryzjerskich, skontrolowano **20**;
- **31** zakłady kosmetyczne, skontrolowano **4**;
- **4** gabinety odnowy biologicznej, **2** skontrolowano;
- **16** innych zakładów, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług fryzjerskich, kosmetycznych i solarium, skontrolowano **4**.

W obiektach tych w trakcie świadczonych usług istnieje ryzyko zagrożenia epidemicznego, w związku z czym zarówno właściciele jak i personel zakładów zobowiązani są do utrzymania pomieszczeń, ich wyposażenia, a także sprzętu w prawidłowym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym, w obowiązkowym reżimie sanitarnym.

Kontrole tych obiektów prowadzone były pod kątem właściwej dezynfekcji i sterylizacji przyborów i narzędzi, odpowiedniej ilości bielizny, jej właściwej segregacji, stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń i prawidłowej wentylacji. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

2.5 Obiekty komunikacji publicznej

Do tej grupy obiektów zaliczono:

1 stację i **2** przystanki PKP.

W stosunku do 2022r. stan nie uległ zmianom. Wszystkie obiekty PKP zostały skontrolowane - **3 kontrole sanitarne**.

Kontrole nie wykazały nieprawidłowości z zakresu stanu porządkowego i technicznego. Tereny obiektów utrzymane były należycie.

Dokonano również oceny sanitarnej środków

transportu publicznego. Skontrolowano **7** autobusów komunikacji miejskiej, głównie pod kątem przestrzegania przepisów przeciwepidemicznych w środkach transportu publicznego.

W wyniku przeprowadzonych kontroli uchybień nie stwierdzono.

2.8. Inne obiekty użyteczności publicznej

W rejestrze obiektów użyteczności publicznej znajdują się także inne obiekty:

Apteki – 33; Obiekty sportowe – 9;

Domy kultury - 8; Muzea – 1; Parkingi – 4; Stacje paliw –13; Targowiska - 1;

Zakłady pogrzebowe-7; Sklepy zielarskie-2; Cmentarze-24; Domy przedpogrzebowe-1; Noclegownia -1.

W 2022r. skontrolowano ogółem **18 obiektów**. Podczas przeprowadzanych kontroli nieprawidłowości nie stwierdzono.

W skład tych terenów wchodzi **41** piaskownic z placami zabaw i 1 plaża przy kąpielisku Piachy, w 2022r. skontrolowana została dwukrotnie w sezonie letnim.

W roku ubiegłym nad zalewem w Brodach zakończono budowę inwestycji turystycznej w ramach rozbudowy Centrum Turystycznego w postaci kompleksu obsługi turysty, którego administratorem jest Gmina Brody. Jest to zaplecze administracyjno-gospodarcze z sanitariatami i natryskami ogólnodostępnymi z salami konferencyjnymi i tarasem widokowym.

Kontrolowano również place sportowo-rekreacyjne, Stadion Miejski, Miejską Halę Sportową, 4 baseny w tym 1 letni. W 2022r. skontrolowano **45 obiektów rekreacyjnych**.

Stan sanitarno-techniczny i porządkowy obiektów nie budził zastrzeżeń.

2.9. Kąpieliska, miejsca wykorzystywane do kąpeli i baseny kąpielowe

Status kąpieliska w 2022 roku posiadało ponownie tylko kąpielisko „Piachy” ul. Składowa w Starachowicach.

Sezon kąpieliskowy trwał od 25.06.2022r. do 31.08.2022r. Podczas trwania sezonu letniego na bieżąco monitorowano stan sanitarno-techniczny i porządkowy oraz jakość wody w akwenu. Utrzymanie kąpieliska w dobrym stanie, zapewnienie dostępności dla kąpiących się, wykonywanie niezbędnych prac

zabezpieczających i kontrola stosowania reżimu sanitarnego należały do zadań właścicieli kąpieliska. Woda badana - jej jakość nie budziła zastrzeżeń.

W ramach nadzoru nad przygotowaniem kąpieliska do sezonu letniego 2022r. przeprowadzone zostały badania wody celem wydania oceny o jej przydatności do kąpeli. W ciągu trwania sezonu letniego badania próbek wody odbywały się zgodnie z harmonogramem ustalonym przez organizatorów i zaakceptowanym przez PPIS w Starachowicach.

Badania wody wykonane przed sezonem letnim oraz w czasie jego trwania w odniesieniu do kąpieliska „Piachy” nie wykazały nieprawidłowości. W ramach nadzoru nad jakością wody w kąpielisku wykonano w 2022r. 1 badanie mikrobiologiczne. W okresie trwania sezonu letniego zarządzający kąpieliskiem przeprowadzali systematyczne badania jakości wody. Zastrzeżeń w tym zakresie nie stwierdzono. Ogółem w ramach kontroli wewnętrznej wykonano 3 badania mikrobiologiczne.

Tak jak w latach poprzednich na podstawie systematycznie aktualizowanych informacji PPIS w Starachowicach przez cały sezon letni 2022r. informował mieszkańców powiatu o przydatności wody do kąpeli w formie komunikatów przesyłanych do lokalnych władz i mediów, a także na stronie internetowej PSSE.

Sprawując nadzór nad opisanym powyżej obiektem w 2022r. przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, wydano ogółem 6 ocen dotyczących przydatności wody do kąpeli na kąpielisku „Piachy”.

Decyzji dotyczących uchybień sanitarno-technicznych nie wydawano, mandatami nie karano.

W 2022r. nadzorowano **3 baseny kryte:** Kryta Pływalnia przy ul. Szkolnej, basen kąpielowy przy hotelu „Senator” i basen kąpielowy przy hotelu „Europa” w Starachowicach oraz obiekt pod nazwą baseny letnie ul. Szkolna w Starachowicach. Skontrolowano 3 obiekty, przeprowadzając **3 kontrole sanitarne.**

Kryta Pływalnia przy ul. Szkolnej w Starachowicach

Zachowanie bieżącej czystości nie budziło zastrzeżeń. W roku ubiegłym przerwa techniczna w obiekcie rozpoczęła się w miesiącu lipcu i trwa do chwili obecnej.

Przeprowadzone w 2022r. kontrole bieżące **basenu kąpielowego w hotelu „Senator” przy ul. Bankowej** nie stwierdziły uchybień w zakresie stanu sanitarno-technicznego oraz zaopatrzenia w środki czystościowe i dezynfekcyjne.

Basen kąpielowy w Hotelu „Senator”

W kompleksie rekreacyjno – sportowym w **hotelu „Europa” ul. Radomska w Starachowicach** znajduje się część basenowa i część sportowa. Woda oprócz bezchlorowej dezynfekcji chemicznej jest również uzdatniana przy pomocy promieniowania UV.

W 2022r. wykonano w ramach nadzoru sanitarnego i kontroli wewnętrznej ogółem **30 badań w tym 10 mikrobiologicznych, 10 fizycznych i 10 badań chemicznych.**

Basen kąpielowy hotelu „Senator”

Baseny letnie ul. Szkolna w Starachowicach.

W sezonie letnim 2022r. działalność rekreacyjną prowadził **Basen letni ul. Szkolna w Starachowicach.**

W celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego wszystkim użytkownikom basenów i wodnych urządzeń rekreacyjnych bardzo ważny jest

kompleksowy nadzór nad jakością wody i stanem sanitarno-higienicznym i technicznym obiektu, który jest prowadzony na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów prawnych przez właściciela obiektu w ramach kontroli wewnętrznej. Wprowadzone prawem przepisy polegają na zapewnieniu przez właścicieli programu kontroli jakości wody basenowej w postaci między innymi zatwierdzonego przez organy PIS harmonogramu badań jakości wody. W przypadku wystąpienia pogorszenia jakości wody w którymś z obiektów ich zarządcy niezwłocznie informowali o tym Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Starachowicach oraz podejmowali działania naprawcze mające na celu zapewnienie użytkownikom bezpiecznej kąpieli. Wydano w sumie w 2022r. **7 decyzji dotyczących jakości wody w basenach.** Zarządcy wszystkich funkcjonujących na terenie powiatu basenów zlecali wykonywanie badań w Laboratorium Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Starachowicach oraz Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach. Powtórne badania wody w basenach po przeprowadzeniu działań naprawczych nie wykazywały przekroczeń.

Wnioski

W roku bieżącym tak jak w latach poprzednich brak było przepisów prawnych regulujących wymagania, jakim powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, gabinety odnowy - co stanowi duże utrudnienie przy ich nadzorowaniu.

IV. STAN SANITARNY PODMIOTÓW, W KTÓRYCH WYKONYWANA JEST DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZA

Wprowadzenie

Ogółem w 2022r. na **50** zewidencjonowanych obiektów skontrolowano **21** placówek. Do grupy tej zaliczono: 2 szpitale, 48 podmiotów leczniczych wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne, praktyki pielęgniarskie oraz inne obiekty świadczące usługi medyczne.

1. Szpitale

W roku 2022 liczba obiektów w ewidencji była następująca:

2 szpitale tj.

- Centrum Medyczne „VISUS” ul. Medyczna 3 w Starachowicach – szpital jednodniowy
- Szpital PZOZ w Starachowicach ul. Batalionów Chłopskich 6

W szpitalu C.M. VISUS i Szpitalu POZ **wykonano 2 kontrole**

Kontrole nie wykazały nieprawidłowości. Czystość bieżąca pomieszczeń i stan sanitarny oraz porządek w jego otoczeniu nie budziły zastrzeżeń.

1.1. Zaopatrzenie w wodę

Placówki szpitalne zaopatrzone są w wodę pochodzącą z wodociągu publicznego Trębowiec.

Ponadto posiadają rezerwowe źródła zaopatrzenia w wodę zapewniające co najmniej 12 godzinny zapas.

1.2. Postępowanie z odpadami medycznymi i komunalnymi

Gospodarka odpadami medycznymi prowadzona jest w sposób prawidłowy. Segregacja odpadów odbywa się w miejscach ich powstawania.

Odpady medyczne ostre gromadzone są w pojemnikach atestowanych sztywnych, pozostałe w workach foliowych koloru czerwonego. Magazynowanie odpadów prawidłowe, zgodne z opracowanymi i wdrożonymi procedurami.

Odpady komunalne gromadzone są w wydzielonych kontenerach,

usytuowanych w altanach śmietnikowych, wywozem zajmują się firmy specjalistyczne.

1.3. Gospodarka bielizną szpitalną

Bielizna szpitalna prana jest w pralni zewnętrznej Tom-Marg Sp. z o.o. Skarżysko Kamienna. Transport do i z pralni zapewnia pralnia świadcząca usługi. Oprócz bielizny wielokrotnego użytku stosowana jest także w szerokim zakresie bielizna jednorazowa.

1.4. Prosektorium

Obiekt działa w strukturach Zakładu Patomorfologii Powiatowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Starachowicach.

2. Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria- brak

3. Podmioty lecznicze realizujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne będące pod nadzorem SNHŚ

Centrum zdrowia „Vita”

-przychodnie, poradnie, ośrodki zdrowia, laboratoria diagnostyczne.

Według ewidencji na terenie powiatu Starachowice zlokalizowanych jest: **34** przychodnie, poradnie, ośrodki zdrowia (skontrolowano 16), **1** hospicjum (nieskontrolowane), **7** medycznych laboratoriów diagnostycznych (skontrolowane 4), **2** inne obiekty prowadzące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (nieskontrolowane).

Przeprowadzone kontrole w podmiotach leczniczych wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne wykazały, iż są one zorganizowane w sposób prawidłowy i spełniają obowiązujące wymogi sanitarno-higieniczne.

3.1.Zaopatrzenie w wodę

Wszystkie placówki omawianej grupy zaopatrywane są w wodę wodociągową o dobrej jakości, nieczystości płynne odprowadzane są do kanalizacji gminnej lub miejskiej. Uchybień w powyższym zakresie w 2022r. nie stwierdzono.

3.2.Postępowanie z odpadami medycznymi i komunalnymi.

Placówki poddane kontroli posiadały opracowane i wdrożone procedury postępowania z odpadami medycznymi.

Segregacja odpadów medycznych odbywa się w miejscu ich powstawania. Czas gromadzenia odpadów na stanowiskach pracy jest zgodny z obowiązującymi przepisami.

Do czasu odbioru przez specjalistyczne firmy odpady magazynowane są w wydzielonych pomieszczeniach wyposażonych w przenośne urządzenia chłodnicze. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Starachowicach nie otrzymał zgłoszeń dotyczących problemów w gospodarowaniu odpadami medycznymi przez podmioty ochrony zdrowia, Z placówek odpady te odbierane są przez profesjonalne firmy do utylizacji. Nie prowadzono postępowania administracyjno-egzekucyjnego w powyższym zakresie.

Odpady komunalne gromadzone są w kontenerach lub pojemnikach w altanach śmietnikowych lub w wydzielonych utwardzonych miejscach.

Utrzymaniem bieżącej czystości zajmuje się personel placówek bądź zatrudnione specjalistyczne firmy sprzątające. Obiekty posiadają wydzielone pomieszczenia lub miejsca do przechowywania sprzętu czystościowego.

3.3.Gospodarka bielizną

Gospodarka bielizną medyczną w placówkach służby zdrowia odbywa się w sposób właściwy. W obiektach stosowana jest głównie bielizna jednorazowego użytku. Bielizna wielokrotnego użytku prana jest w pralniach zewnętrznych (transport bielizny zapewnia usługodawca własnymi środkami przewozu) lub w pralniach własnych.

Inne obiekty świadczące usługi medyczne

Nadzorem sanitarnym objęte były także inne obiekty świadczące usługi medyczne tj.

- prywatne laboratorium diagnostyczne;
- punkt krwiodawstwa zlokalizowany w budynku PZOZ.

Obiekty te nie zostały w roku ubiegłym skontrolowane.

4. Praktyki zawodowe

W roku 2022r. w ewidencji SNHŚ pozostawało 3 indywidualne praktyki pielęgniarek, 1 indywidualna praktyka lekarska.

Placówki te nie zostały skontrolowane w 2022r.

4.1.Zaopatrzenie w wodę

Wszystkie nadzorowane praktyki zawodowe zaopatrywane są w wodę z wodociągów sieciowych, woda bieżąca ciepła i zimna, podłączone do sieci kanalizacyjnej miejskiej lub gminnej.

4.2. Postępowanie z odpadami medycznymi i komunalnymi

Postępowanie prawidłowe zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami.

4.3. Gospodarka bielizną

Postępowanie prawidłowe zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami.

Wnioski

Stan sanitarny i techniczny podmiotów prowadzących działalność leczniczą szpitalną oceniany jest jako dobry.

V. Warunki sanitarno - higieniczne środowiska pracy.

Ważnym kierunkiem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie nadzoru sanitarnego w celu poprawy warunków pracy i ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w środowisku pracy oraz profilaktyki chorób zawodowych. Stan zdrowia pracowników w znacznym stopniu zależy od zagrożeń zawodowych. Z tego powodu działania nadzоровe prowadzone są w zakresie zagadnień związanych z ochroną pracowników przed utratą zdrowia, która może nastąpić w wyniku oddziaływania czynników związanych

ze środowiskiem pracy, takich jak czynniki fizyczne (np. pyły, hałas), czynniki chemiczne (np. rakotwórcze, mutagenne) czy czynniki biologiczne.

1. Zakres kontroli warunków pracy

Bieżący nadzór w 2022r. obejmował kontrole przestrzegania przepisów, między innymi w następującym zakresie: warunków środowiska pracy, wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, przeprowadzania profilaktycznych badań lekarskich, występowania i stosowania w działalności zawodowej

w środowisku pracy niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym prekursorów narkotykowych kategorii 2 i 3, występowania substancji chemicznych rakotwórczych lub mutagennych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, występowania szkodliwych czynników biologicznych w środowisku pracy, przestrzegania przepisów przez producentów, importerów i osoby wprowadzające do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny (w tym detergenty), produktów kosmetycznych oraz produktów biobójczych.

Prowadzono również postępowania administracyjne w sprawie chorób zawodowych u pracowników lub byłych pracowników, zakończone wydaniem decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej lub decyzji o braku podstaw do jej stwierdzenia.

Kontrolowano wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych, ich właściwe oznakowanie, dopuszczalność substancji czynnych produktów biobójczych.

W 2021r. ewidencją objętych było 433 zakładów pracy, w których zatrudnionych było 18.154 pracowników. Analogicznie w **2022r.** ewidencja obejmowała **438** zakładów przy zatrudnieniu **19.247** pracowników.

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba pracowników zwiększyła się o **1.093** osoby.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zakładów objętych ewidencją w podziale na zatrudnienie w 2022r., 2021 roku:

Podział według zatrudnienia w zakładach objętych ewidencją	2022 Liczba zakładów	2021 Liczba zakładów 18.154
do 9 pracowników	278	274
10 - 49	119	115
50 - 249	29	34
250 i więcej	12	10
Suma zakładów	438	433
Liczba zatrudnionych	19.247	18.154

Nadal w **2022r.** największą grupę stanowiły podmioty zatrudniające do 9 pracowników.

2. Postępowanie administracyjno-egzekucyjne i działania naprawcze.

2.1. Nadzór nad warunkami pracy- charakterystyka działań naprawczych.

W **2022r.** pracownicy sekcji nadzoru środowiska pracy skontrolowali **114** zakładów pracy zatrudniających 11.927 pracowników z zarejestrowanych 438 gdzie znajdowało zatrudnienie 19.247 pracowników. 712 osób pracowało w przekroczeniach NDS /NDN czynników szkodliwych, w tym 21 w przekroczeniach NDS czynników

chemicznych, 691 w przekroczeniach NDN czynników fizycznych, tj. hałasu i drgań mechanicznych.

Natomiast w **2021r.** skontrolowano 101 zakładów zatrudniających 11.229 pracowników z zarejestrowanych 433, przy zatrudnieniu 18.154.

1.135 osób pracowało w przekroczeniach czynników szkodliwych, w tym 30 w przekroczeniach czynników chemicznych, 1.105 czynników fizycznych.

W **2022r.** przeprowadzono **144** kontrole, analogicznie w roku **2021** - **146**.

W celu wyeliminowania stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych w **2022r.** wydano **47** decyzji administracyjnych, natomiast w 2021 roku 48.

W przypadku nie wykonania w terminach nakazów określonych w decyzjach wszczynano postępowania egzekucyjne, w wyniku których w **2022r.** wydano **2** upomnienia (w 2021r. wydano 4).

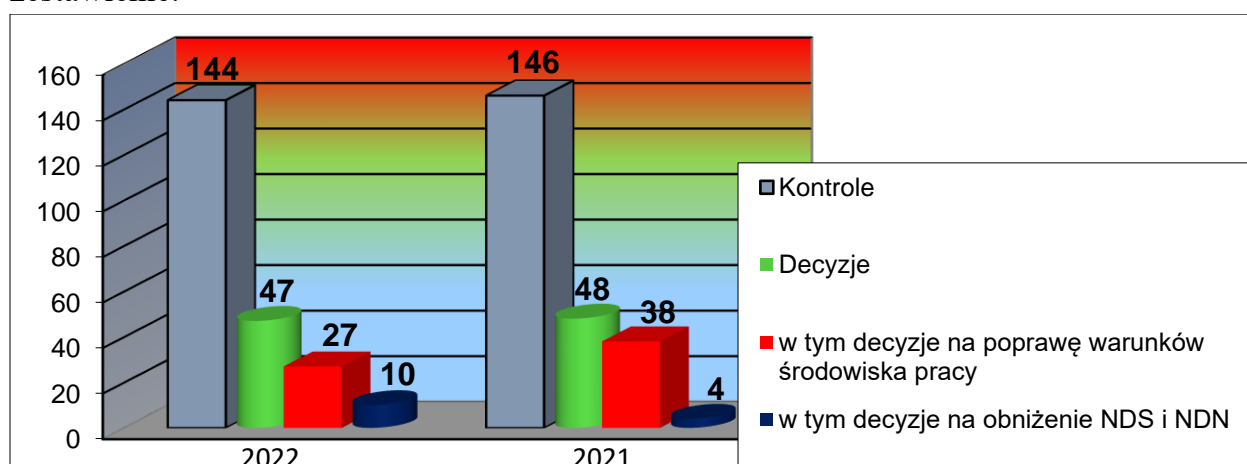
W **2022r.** nałożono **39** decyzji płatniczych (w 2021 - 40).

W 2022r. stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w 37 zakładach pracy. Ekspozowanych na jeden lub więcej czynników szkodliwych dla zdrowia w stężeniach lub natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy pracowało 712 pracowników.

Analogicznie w 2021r. stwierdzono przekroczenia w 12 zakładach. Ekspozowanych na jeden lub więcej czynników szkodliwych dla zdrowia przekraczających dopuszczalne normatywy pracowało 1.135 pracowników.

W związku z powyższym w 2022r. wydano 10 decyzji dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia (w 2021 – 4).

Liczbę przeprowadzonych kontroli, liczbę wydanych decyzji pokontrolnych, w tym decyzji na poprawę warunków środowiska pracy, decyzji na obniżenie stężeń i natężeń czynników szkodliwych w latach **2021** i **2022** przedstawia poniższe zestawienie.

W 2022r. wydano **47 decyzji**, w tym:

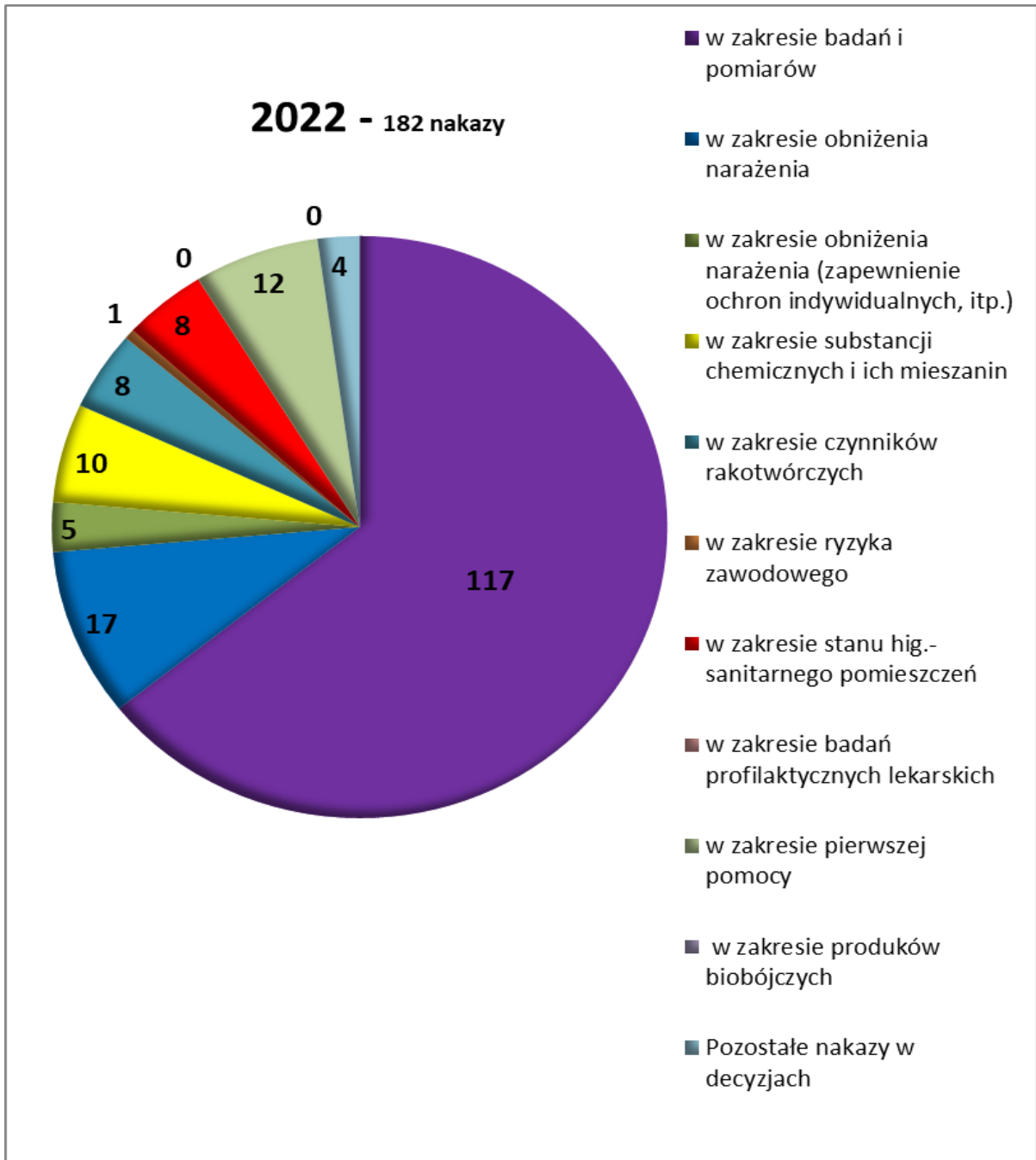
- **27** zobowiązujących pracodawców do poprawy warunków środowiska pracy (w 2021 - 38);
- **10** na obniżenie stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia do poziomów obowiązujących normatywów higienicznych NDS/ NDN oraz bezwzględnego stosowania ochron indywidualnych (analogicznie w roku ubiegłym - 4).

Decyzje obejmowały **182 nakazy** (w 2021 roku - 212) dotyczących m. innymi:

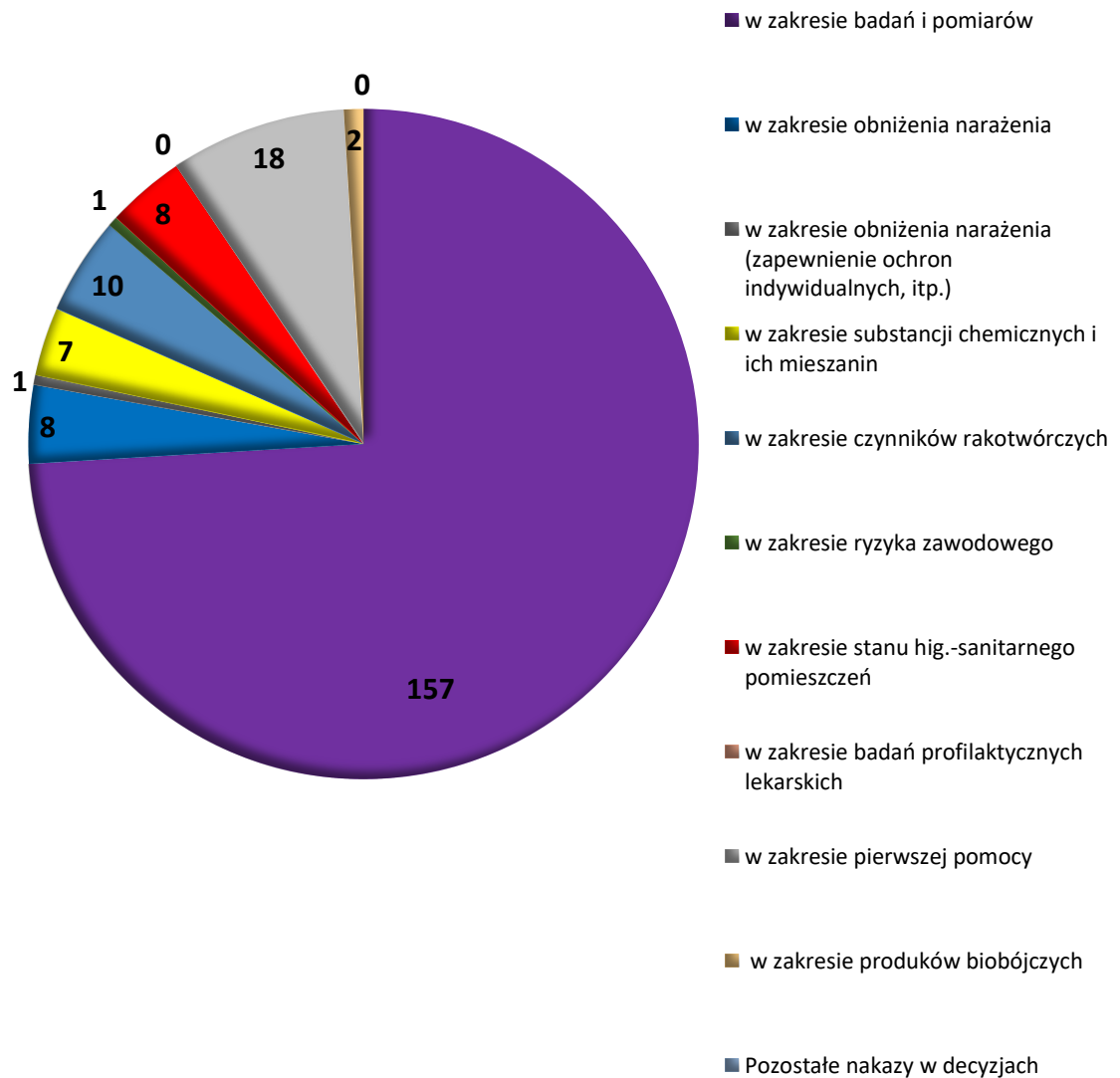
- **przeprowadzenia badań i pomiarów – 117 (157 w 2021);**
- obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych -17 (8 w 2021);
- obniżenia narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia na stanowiskach pracy: zapewnienia ochron indywidualnych, przestrzegania stosowania ochron indywidualnych, znaków nakazu stosowania ochron - 5 (1 w 2021);
- poprawy stanu higieniczno- sanitarnego pomieszczeń pracy i zaplecza higieniczno- sanitarnego – 8 analogicznie jak w roku ubiegłym;
- substancji chemicznych i ich mieszanin – 10 (7 w 2021);
- oceny ryzyka zawodowego -1 tak jak w roku ubiegłym;
- zakresu pierwszej pomocy -12 (18 w 2021);
- czynników rakotwórczych - 8 (10 w 2021).

W 2021 roku 2 nakazy dotyczyły produktów biobójczych.

Poniższe wykresy przedstawiają nakazy w decyzjach w latach 2022 i 2021.

2021 - 212 nakazów

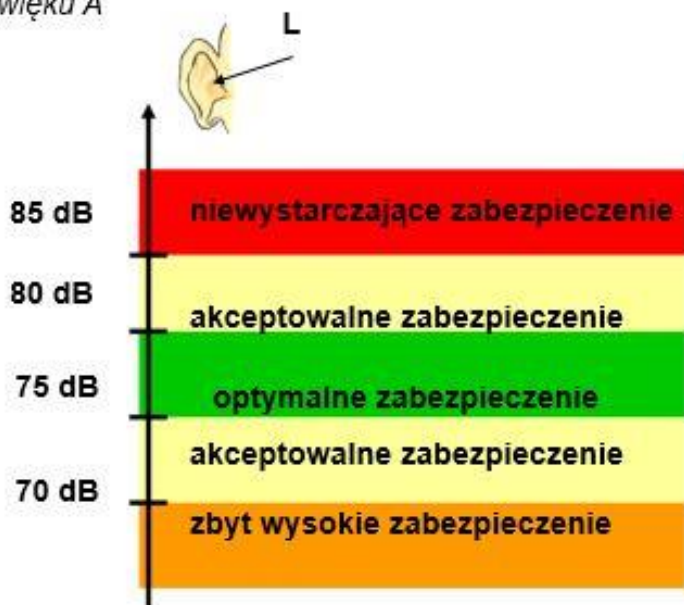
W 2022r. skontrolowano 114 zakładów, w tym w 16 zakładach stwierdzono przekroczenia NDS i NDN czynników szkodliwych dla zdrowia pracowników:

- hałasu w 16;
- wibracji w 2;
- czynników chemicznych w 1 zakładzie.

W 2021r. kontrolami objęto 101 zakładów i w 12 stwierdzono przekroczenia hałasu.

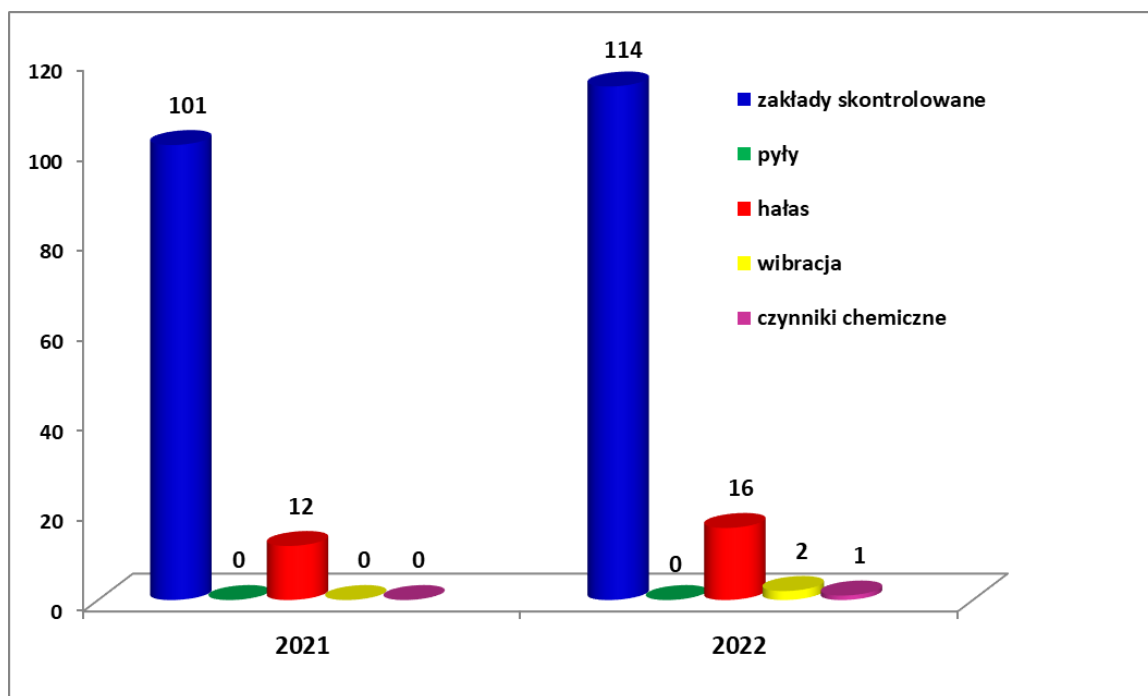
Najpowszechniej występującym czynnikiem szkodliwym dla zdrowia pracowników w nadzorowanych zakładach pracy zarówno od lat jest ponadnormatywny hałas.

Poziom dźwięku A

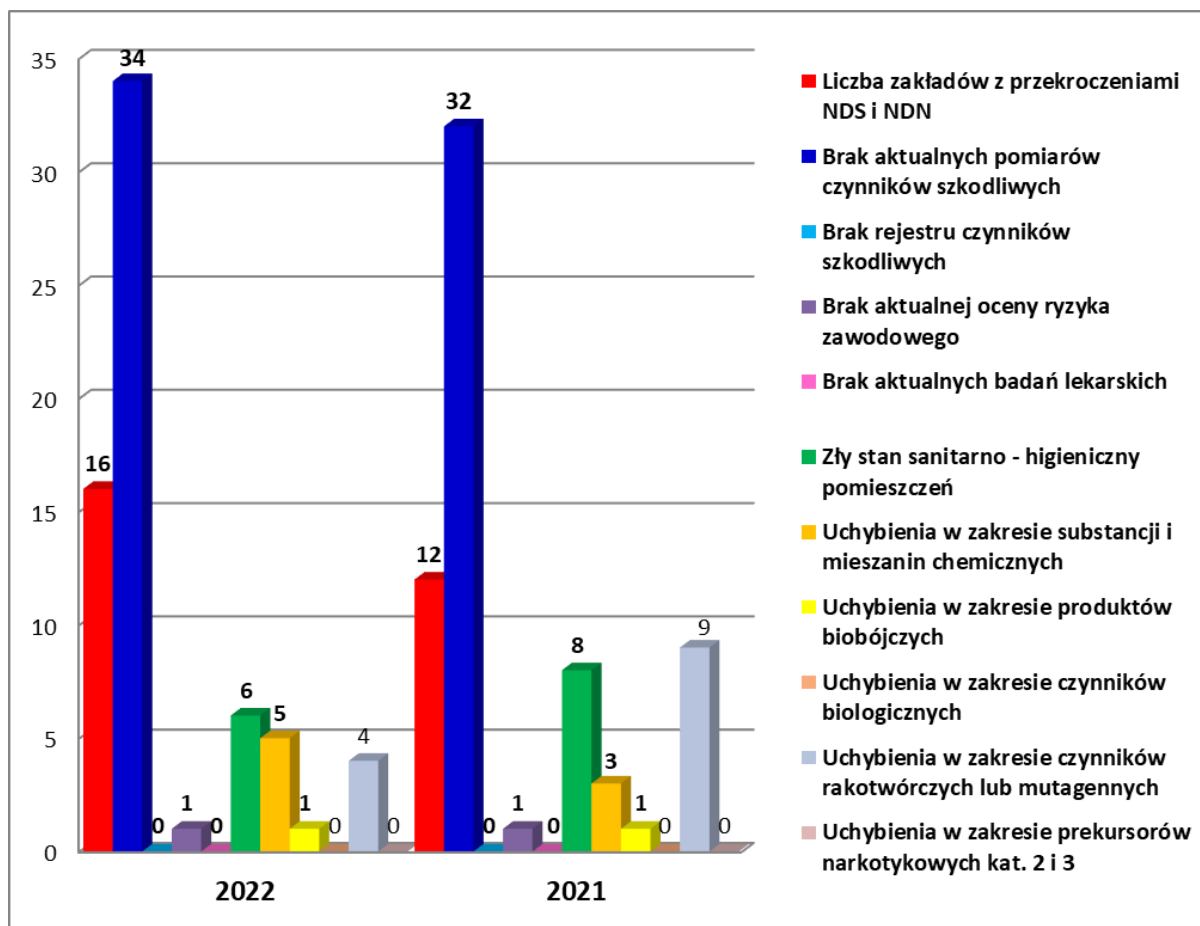

Wykres porównawczy za lata 2021 – 2022

Liczba zakładów skontrolowanych, stwierdzone uchybienia.

Liczba zakładów w których stwierdzono niżej wymienione uchybienia		
	2022r. skontrolowanych 114 zakładów	2021r. skontrolowanych 101 zakładów
Liczba zakładów z przekroczeniami NDS i NDN	16	12
Brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych	34	32
Brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego	1	1
Zły stan sanitarno- higieniczny pomieszczeń	6	8
Uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin	5	3
Uchybienia w zakresie produktów biobójczych	1	1
Uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych	4	9

Z powyższych danych wynika iż zarówno w 2021r. jak i 2022r. najczęściej występującym uchybieniem był brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia.

W 2022r. na 114 skontrolowanych zakładów ich brak stwierdzono w 34 zakładach, natomiast w 2021r. na 101 skontrolowanych brak aktualnych pomiarów stwierdzono w 32 zakładach.

2.2. Substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym prekursorzy narkotykowe kategorii 2 i 3, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

W 2022r. w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin przeprowadzono 63 kontrole (w 2021 61) w tym 60 dotyczących stosowania chemikaliów, 2 producentów, 1 dystrybucji.

Wśród prowadzonych kontroli:

22 kontrole w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy

(w 2021 – 29);

- 12 dotyczyło stosowania prekursorów narkotykowych kategorii 2 i 3, 22 substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (9 w roku 2021);

- 30 produktów biobójczych (analogicznie w roku ubiegłym 20).

Ewidencja zakładów w roku 2022 obejmowała 168 obiektów z chemikaliami

(w tym 150 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny, 16 dystrybutorów oraz 2 producentów).

W 24 zakładach stosowane były prekursory narkotykowe.

Po przeprowadzonych kontrolach w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin wydano 6 decyzji administracyjnych w sprawie braku:

- aktualnego spisu stosowanych niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin;
- aktualnych kart charakterystyki stosowanych niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin;
- oznakowania magazynu lub miejsc przechowywania substancji i mieszanin niebezpiecznych.

W roku 2021 ewidencją objęte było 119 obiektów z chemikaliami

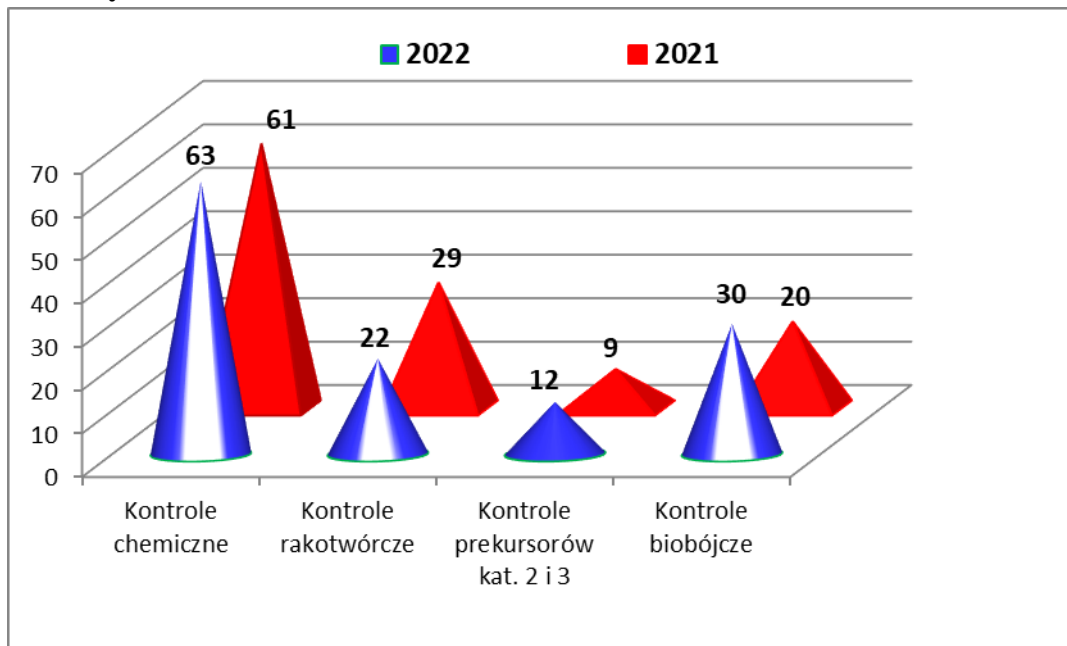
(w tym 103 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny i 16 dystrybutorów).

W 23 zakładach stosowane były prekursory narkotykowe.

Po przeprowadzeniu 61 kontroli w powyższym zakresie wydano 3 decyzje administracyjne dotyczące m.in. braku:

- lub nieaktualnego spisu stosowanych niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin;
- lub nieaktualnych karty charakterystyki stosowanych niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin;
- właściwych ochron indywidualnych.

Wykres przedstawia ilość przeprowadzonych kontroli w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin

W powiecie starachowickim brak jest typowych hurtowni chemicznych, importerów/dystrybutorów sprzedających i wprowadzających do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym prekursory narkotykowe kategorii 2 i 3, a także brak jest producentów detergentów i produktów biobójczych.

Działają głównie zakłady pracy stosujące substancje chemiczne i ich mieszaniny: laboratoria, lakiernie, malarnie, galwanizownie, cynkownie.

Funkcjonują zakłady stosujące oleje, smary, kleje, farby, lakiery, rozpuszczalniki.

Substancje chemiczne i ich mieszaniny wprowadzane są do obrotu w sklepach motoryzacyjnych, stacjach paliw, w hurtowniach materiałów budowlanych, hurtowniach i sklepach farb i lakierów oraz drogeriach i marketach (detergenty i produkty biobójcze).

W hurtowniach kontroli podlega: właściwe oznakowanie magazynów, przechowywanie chemikaliów, posiadanie i udostępnianie kart charakterystyki, bezpieczeństwo pracowników, instrukcje stanowiskowe, właściwe oznakowanie.

W 59 zakładach występowało narażenie pracowników na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy:

- promieniowanie jonizujące, leki cytostatyki (podmioty lecznicze);

- prace związane z narażeniem na pyły drewna (tartaki, stolarnie, zakłady produkcji mebli);
- tlenek etylenu (Centralna Sterylizatornia);
- dichromian potasu (VI), chromian potasu (VI), związki chromu, formaldehyd, fenoloftaleina (zakłady i laboratoria);
- benzen (stacje paliw);
- mieszaniny ropopochodne;
- azbest;
- bis diwodorofosforan niklu;
- krzemionka krystaliczna.

W **2022r.** skontrolowano **22** zakłady w powyższym zakresie, wydano **4** decyzje: na rejestry prac, rejestry pracowników narażonych na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

2.3. Produkty biobójcze:

Na terenie powiatu starachowickiego brak zarówno producentów produktów biobójczych jak i specjalistycznych firm zajmujących się zabiegami dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji na dużą skalę.

Kontroli poddawano zakłady stosujące produkty biobójcze w swojej działalności (szkółka zdrowia, obiekty

spożywcze- np. piekarnie, cukiernie, zakłady mięsne oraz lecznice dla zwierząt) i dystrybutorzy wprowadzające do obrotu produkty biobójcze (sprzedaż detaliczna).

W ewidencji PSSE jest 33 podmioty w których przeprowadzono:

- 10 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych;
- 20 kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych.

W przypadku 1 kontroli odnotowano zastrzeżenia – wprowadzanie do obrotu produktu bez wymaganego pozwolenia Ministra Zdrowia na obrót produktem biobójczym.

Produkt został wycofany z obrotu.

Kontroli podlegają produkty biobójcze do: konserwacji drewna, konserwacji konstrukcji murowanych, do dezynfekcji klimatyzacji np. w samochodach, do dezynfekcji ściółki w fermach drobiu, do zwalczania szkodników gryzoni, zwalczania owadów, zwalczania np. much, mrówek, komarów, meszków, kleszczy, do pielęgnacji psów, kotów itp.

Kontrolowano również produkty biobójcze do dezynfekcji rąk i powierzchni.

Skontrolowano ogółem 41 produktów biobójczych w tym:

- w obrocie 21;

- w produkcji 20.

Większość produktów biobójczych poddanych kontroli było właściwie oznakowanych z aktualnymi pozwoleniami Ministra Zdrowia Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych.

Tylko 1 produkt z kontrolowanych nie posiadał pozwolenia na obrót, został wycofany z handlu.

2.4. Czynniki biologiczne w środowisku pracy.

W ewidencji zakładów w 2022r. było 39 zakładów, w których pracownicy są narażeni na czynniki biologiczne. Skontrolowano 9 ocenając warunki pracy dla 367 pracowników. Kontrole dotyczyły występowania w środowisku pracy szkodliwych czynników biologicznych oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na

te czynniki. Oceniano również realizację wymogów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu prac związanych z narażeniem na zranienie ostrymi narzędziami używanymi przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych.

Nieprawidłowości nie stwierdzono.

2.5. Usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

W ramach rządowego „Programu oczyszczania kraju z azbestu obejmującego lata: 2009-2032”, na terenie powiatu starachowickiego w 2022r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Starachowicach zgłoszenia dokonały 3 firmy.

W związku z powyższym skontrolowano działania 1 podmiotu, nieprawidłowości nie stwierdzono.

2.6. Kontrole w zakresie przestrzegania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych („dopalaczy”).

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizują ustawowy zakaz wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Środki zastępcze stanowią potencjalne, poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego. Naczelnym zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia i życia ludzi przed działaniem niekorzystnych w tym zakresie zjawisk.

W 2022r. na terenie powiatu nie odnotowano działalności w zakresie wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

2.7 W I kwartale 2022r. wykonano także 61 kontroli tzw. „COVID” - w zakresie przestrzegania przez pracodawców ograniczeń i nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii.

W 2022r. przeprowadzono również 6 kontroli w zakresie produktów kosmetycznych dotyczących przestrzegania obowiązujących przepisów, w tym ograniczeń w zastosowaniu niektórych składników szkodliwych dla zdrowia.

W czasie 1 kontroli u producenta pobrano próbki do badania mikrobiologicznego i chemicznego. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

3. Choroby zawodowe

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując zadania dotyczące nadzoru nad warunkami środowiska pracy prowadzi działania w kierunku zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych. Przeprowadza postępowania dowodowe mające na celu ustalenie przebiegu i warunków pracy na stanowiskach pracy zajmowanych w poszczególnych zakładach pracy, aby wykazać ścisły związek przyczynowy rozpoznanej choroby z warunkami pracy lub sposobem wykonywania pracy.

Na podstawie zebranego materiału dowodowego, a w szczególności danych zawartych w orzeczeniu lekarskim wydanym przez właściwą uprawnioną jednostkę orzeczniczą

oraz danych zawartych w formularzu oceny narażenia zawodowego, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydaje decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej lub o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. W oparciu o informacje dotyczące całego przebiegu pracy

zawodowej opracowuje kartę oceny narażenia zawodowego i wskazuje czynniki szkodliwe dla zdrowia występujące na stanowiskach pracy: chemiczne, fizyczne, biologiczne, czynniki o działaniu uczulającym, o działaniu rakotwórczym. Ustala sposób wykonywania pracy, stopień obciążenia odpowiednich narządów które mogą być przyczyną choroby zawodowej.

W 2022r. do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Starachowicach wpłynęło 8 zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej (analogicznie w roku ubiegłym 9). W wyniku przeprowadzonych postępowań wyjaśniających w 2022r. wydano łącznie 9 decyzji, w tym 6 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej i 3 decyzje o braku

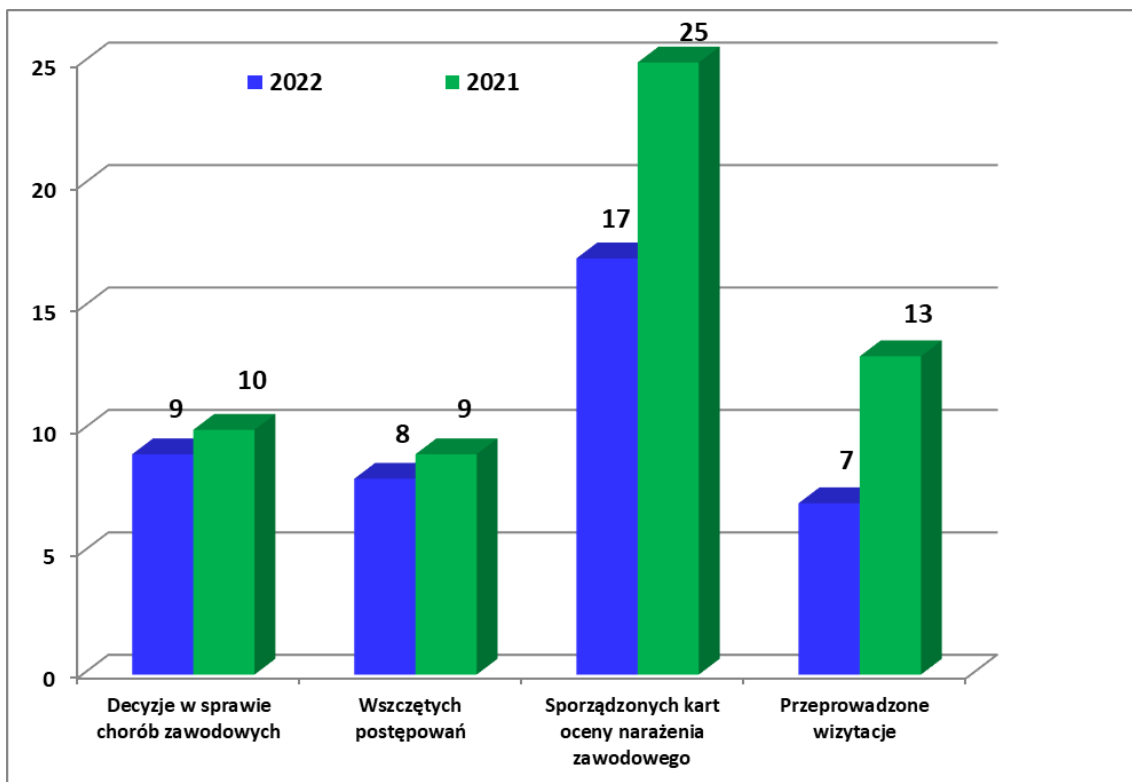
podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

W 2021 wydano 10 decyzji, w tym 5 o stwierdzeniu choroby, 4 decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej oraz 1 decyzję o umorzeniu postępowania na wniosek Strony.

Liczbę wydanych decyzji w sprawie chorób zawodowych, wszczętych postępowań, sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego oraz przeprowadzonych wizytacji w zakładach w związku z prowadzonymi postępowaniami w sprawie chorób zawodowych w 2022r. i 2021r. przedstawia poniższa tabela i wykres.

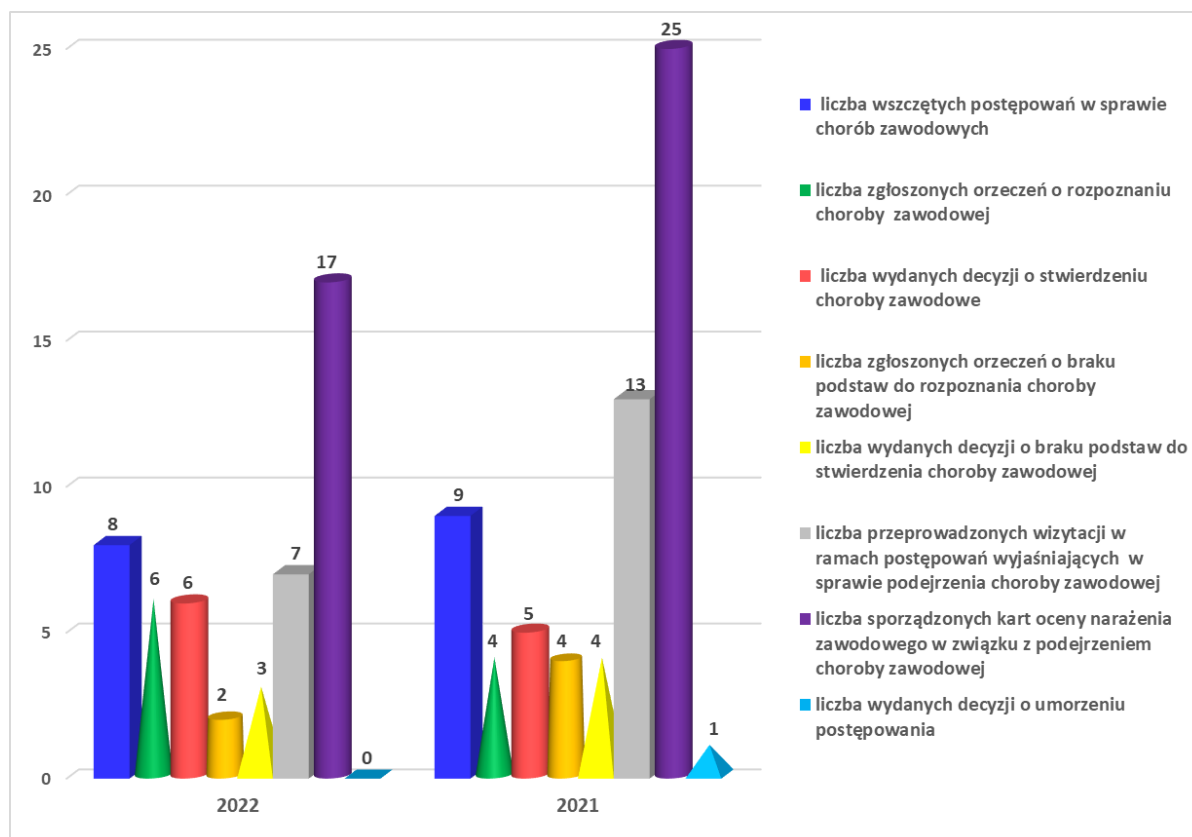

	2022r.	2021r.
Decyzje w sprawie chorób zawodowych	9	10
Wszczętych postępowań	8	9
Sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego	17	25
Przeprowadzone wizytacje w zakładach	7	13

Choroby zawodowe za 2021r., 2022r.

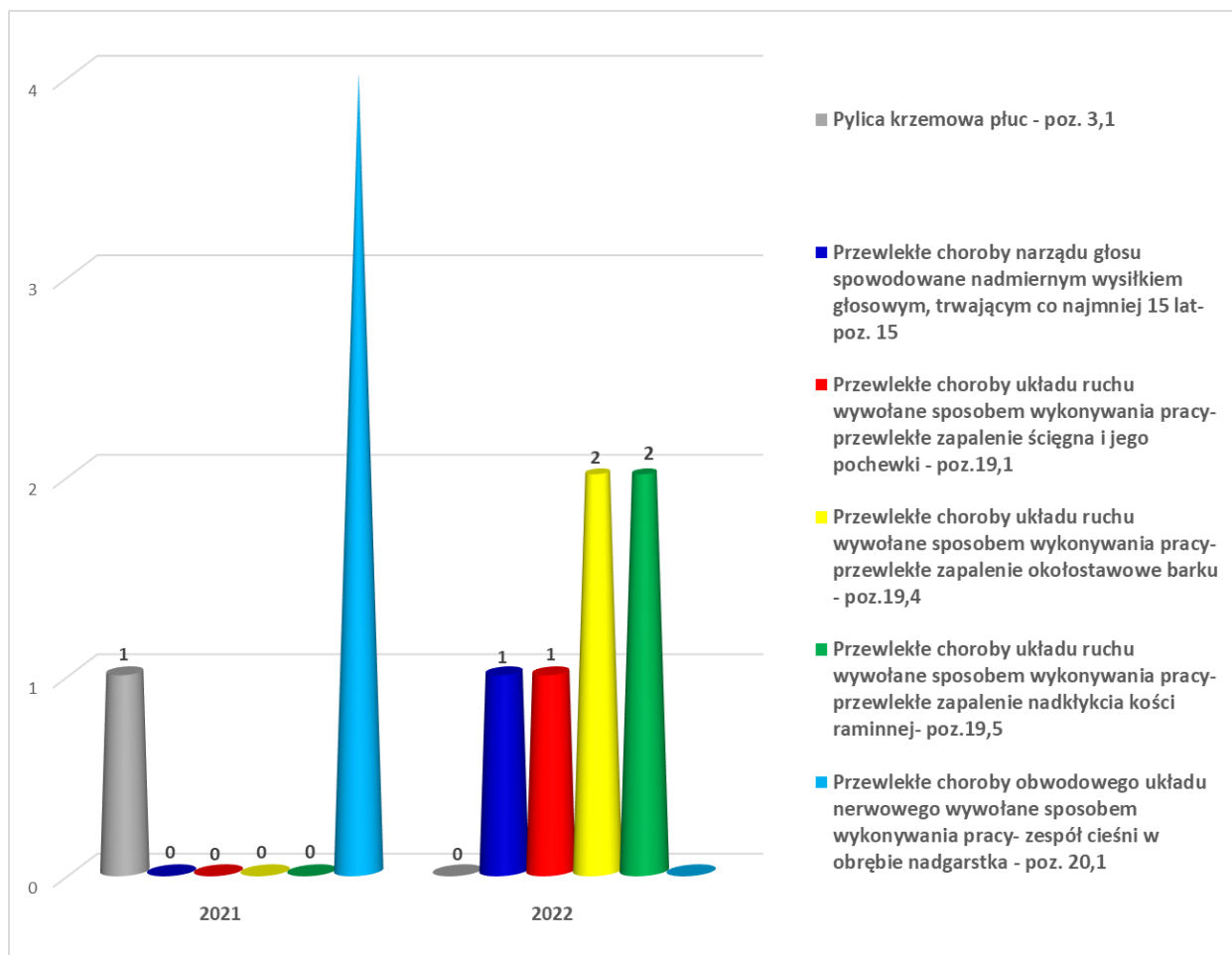
Choroby zawodowe	2022r.	2021r.
liczba wszczętych postępowań w sprawie chorób zawodowych	8	9
liczba zgłoszonych orzeczeń o rozpoznaniu choroby zawodowej	6	4
liczba wydanych decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej	6	5
liczba zgłoszonych orzeczeń o braku podstaw do rozpoznania choroby zawodowej	2	4
liczba wydanych decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej	3	4
liczba przeprowadzonych wizytacji w ramach postępowań wyjaśniających w sprawie podejrzenia choroby zawodowej	7	13
liczba sporządzonych Kart oceny narażenia zawodowego w związku z podejrzeniem choroby zawodowej	17	25
Liczba wydanych decyzji o umorzeniu postępowania	0	1

Szczegóły według nazwy choroby zawodowej i pozycji w wykazie chorób zawodowych przedstawia poniższa tabelka i wykres.

Nazwa choroby / pozycja w wykazie chorób zawodowych	Liczba decyzji w 2021r.	Liczba decyzji w 2022r.
Pylica krzemowa płuc - poz. 3,1	1	
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat- poz. 15		1
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy- przewlekłe zapalenie ścięgna i jego pochewki - poz. 19,1		1
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy- przewlekłe zapalenie okołostawowe barku - poz. 19,4		2
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy- przewlekłe zapalenie nadkłykcia kości ramiennej- poz. 19,5		2
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy- zespół cieśni w obrębie nadgarstka - poz. 20,1	4	

Decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej

Nazwa choroby / pozycja w wykazie chorób zawodowych	Liczba decyzji w 2022r.	Liczba decyzji w 2021r.
pylice płuc poz. 3	2	-
Choroby skóry: poz. 18		4
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka poz. 20,1	1	-

4. Działalność w zakresie promocji zdrowia

W 2022r. nadal podczas kontroli zapoznawano pracodawców z obowiązującymi podstawami prawnymi związanymi z paleniem tytoniu. Zwracano uwagę na oznakowanie znakami „zakazu palenia” w pomieszczeniach zakładów pracy. Przy każdej kontroli poruszano problem szkodliwości palenia tytoniu w tym e-papierosów w szczególnie ochrony osób niepalących. Uczulano się pracodawców, oraz prowadzili bieżący nadzór, pouczano o konsekwencjach finansowych nie przestrzegania przepisów.

Na każdej kontroli poruszano tematy związane ze stosowaniem substancji chemicznych i ich mieszanin. Wyjaśniano pracodawcom wszelkie wątpliwości. Zwracano uwagę na posiadanie aktualnych kart charakterystyki i zapoznawanie się z nimi pracowników. Umiejętne czytanie tych kart i etykiet na opakowaniach. Równocześnie pouczano i wyjaśniano wiele kwestii, które są nie dla wszystkich zrozumiałe.

Od kilku lat przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Starachowicach podczas bieżących kontroli zwracają szczególną uwagę na temat pierwszej pomocy w zakładach pracy.

W powyższym zakresie w 2022r. wydano 12 nakazów (przeszkolenie pracowników, zapewnienie instrukcji pierwszej pomocy, listy osób przeszkolonych wywieszonych przy apteczce).

5. Współpraca z instytucjami

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny współpracuje z Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy w Kielcach, przekazując informacje na temat oceny narażenia zawodowego pracowników podejrzanych o choroby zawodowe.

Współpracuje także z **Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi** w zakresie przesyłania dodatkowych informacji na temat narażenia zawodowego pracowników, w przypadku wystąpienia Instytutu rozpatrującego podejrzenie choroby zawodowej w trybie odwoławczym jako jednostki orzeczniczej II stopnia.

W przypadkach trudnych odwoławczych PPIS zwraca się o opinie biegłych.

Do Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi są wysyłane systematycznie Karty stwierdzenia choroby zawodowej.

PPIS współpracuje również z **Państwową Inspekcją Pracy w Kielcach**, informując o wydawanych decyzjach w sprawach chorób zawodowych, tym samym przekazując informacje o narażeniach w zakładach pracy i ich konsekwencjach zdrowotnych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Starachowicach prowadząc nadzór nad wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych współpracuje z **Komendą Powiatową Policji w Starachowicach** oraz **Prokuraturą Rejonową w Starachowicach**.

Wnioski.

1. Zarówno w 2022r. jak i 2021r. najczęściej występującym uchybieniem stwierdzanym podczas kontroli był brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia.

2. Pracodawcy po otrzymaniu decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego na poprawę warunków pracy w miarę możliwości finansowych i technicznych dążą do ich poprawy lub wprowadzają działania organizacyjne mające na celu zmniejszenie narażenia zawodowego poprzez stosowanie ochron indywidualnych lub rotację pracowników.

W przypadku narażenia na substancje chemiczne udaje się decyzjami administracyjnymi podnieść poziom bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników,

albo eliminować dany czynnik poprzez zastosowanie innych technologii (szczególnie w przypadku czynników rakotwórczych) lub przez zainstalowanie skutecznej wentylacji mechanicznej.

3. Wyniki kontroli wskazują, że działania podejmowane przez pracodawców przyczyniają się do poprawy warunków pracy pracowników pracujących w narażeniu na działanie czynników szkodliwych.

4. Do grupy czynników szkodliwych, na które narażona jest największa liczba pracowników zatrudnionych w przekroczonych najwyższych dopuszczalnych stężeniach i natężeń czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy, już od wielu lat należą czynniki fizyczne, w tym najpowszechniej występujący ponadnormatywny hałas.

5. Nastąpiła znaczna poprawa dot. palenia tytoniu w zakładach pracy.

6. Wzrasta liczba rozpatrywanych podejrzeń przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy – zespołu cieśni w obrębie nadgarstka oraz przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy.

VI. DZIAŁANOŚĆ NADZORU ZAPOBIEGAWCZEGO

Głównym celem Nadzoru Zapobiegawczego Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Starachowicach jest zapewnienie właściwego stanu sanitarno-higienicznego w realizowanych obiektach użyteczności publicznej, w zakładach produkcyjnych a także dbałość o to, aby obiekty mogące znacząco oddziaływać na środowisko nie powodowały zagrożenia i uciążliwości dla środowiska, w tym zdrowia i życia ludzi na poszczególnych etapach inwestycyjnych. Rola Nadzoru Zapobiegawczego w Państwowej Inspekcji Sanitarnej, choć różni się od działań innych komórek jest bardzo ważna. Wykonywane zadania mają charakter profilaktyczny, zmierzający do ochrony zdrowia ludzi przebywających w obszarze i sąsiedztwie planowanych przedsięwzięć. Polegają one na kontroli przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych w procesie planowania, projektowania i realizacji różnego rodzaju zamierzeń inwestycyjnych. Uzgadniając planowane przedsięwzięcia, mogące znacząco oddziaływać na środowisko, egzekwowano rozwiązania, zapewniające bezpieczeństwo zdrowotne i właściwe warunki życia ludzi, znajdujących się w ich sąsiedztwie. Ważną rolę w zapewnieniu zdrowia publicznego, odgrywa także prawidłowe projektowanie i wykonanie obiektów budowlanych

Działania te polegają na:

- uzgadnianiu i opiniowaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planów zagospodarowania przestrzennego miasta i gmin,
- uzgadnianiu dokumentacji projektowych inwestycji;
- opiniowaniu projektowanych inwestycji przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć kwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- wydawaniu odstępstw od przepisów określonych w warunkach technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki;
- uczestniczeniu w dopuszczeniu do użytkowania zrealizowanych na terenie powiatu inwestycji.

Powiat starachowicki obejmuje 5 gmin: Starachowice, Pawłów, Mirzec, Brody i Wąchock w których powstają liczne inwestycje wpływające na ich rozwój.

W 2022 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Starachowicach w ramach Nadzoru Zapobiegawczego w w/w zakresie zajął stanowisko w **178** sprawach. Duża liczba załatwionych spraw świadczy o intensywności procesów inwestycyjnych toczących się na terenie powiatu i możliwości wykorzystania istniejącego zagospodarowania infrastrukturalnego terenu.

Działalność Nadzoru Zapobiegawczego w 2022 roku przedstawiała się następująco:

1. Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania planowanych inwestycji na środowisko (decyzje środowiskowe)

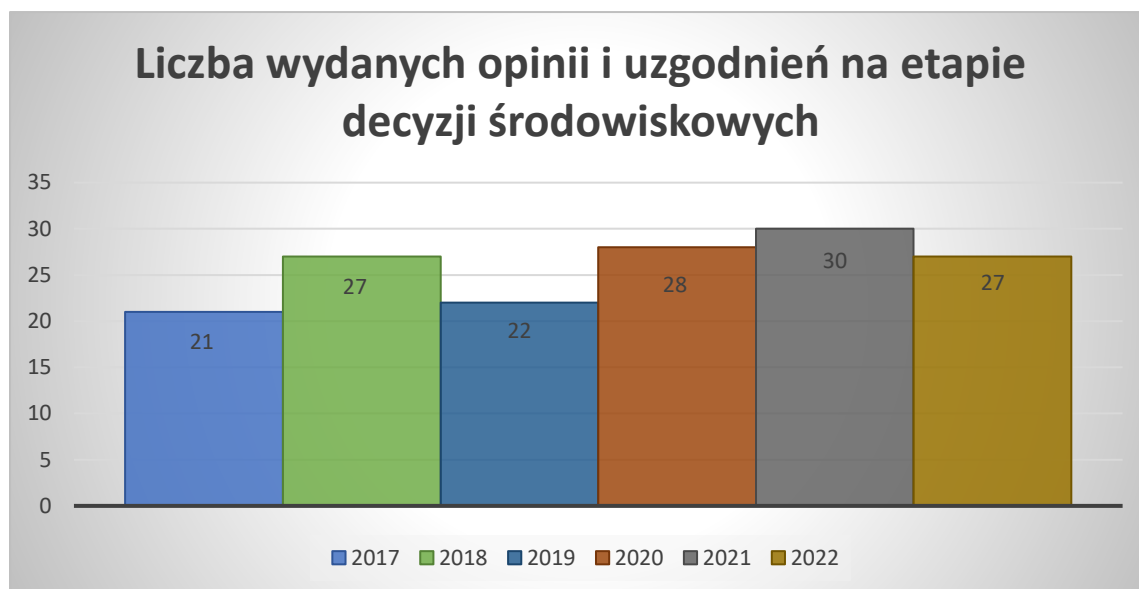
W roku 2022 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Starachowicach na wnioski Wójtów, Burmistrza i Prezydenta Miasta w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, **25** razy zajmował stanowisko w sprawie opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - do opracowania raportu oddziaływania na środowisko oraz **2** postanowienia w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Przy uzgadnianiu tych przedsięwzięć na drugim etapie uzgadniania, w związku z koniecznością zapewnienia ludziom odpowiednich standardów życia, określano warunki dotyczące m.in. konieczności ochrony ludzi i miejsc ich przebywania przed

niekorzystnym oddziaływaniem dróg, uciążliwych obiektów przemysłowych i komunalnych, poprzez realizację urządzeń ochronnych m.in. pasów zieleni izolacyjnej, urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń powietrza, urządzeń do oczyszczania ścieków.

Liczbę wydawanych opinii i uzgodnień na etapie decyzji środowiskowych przedstawia poniższy wykres:

W 2022r. uzgodnienia dotyczyły m. in:

- budowy instalacji fotowoltaicznej o mocy do 1,5 MW na działce nr ewid. 9/4 w miejscowości Lipie, gm. Brody;
- przedsięwzięcia polegającego na rozruchu instalacji do przetwarzania osadów ściekowych w procesie kompostowania w biostabilizatorach K-16 na terenie oczyszczalni ścieków PWiK Sp. z o.o., na działce o nr ewid. 1580/2 przy ul. Bocznej w Starachowicach;
- przedsięwzięcia polegającego na zbieraniu odpadów na terenie firmy EURO - STAR TRANSPORT I SPEDYCJA w miejscowości Mirzec Podborki 36, 27-220 Mirzec, na części działki o numerze ewidencyjnym 1742, obręb Mirzec II;
- przebudowy instalacji energetycznej polegającej na przystosowaniu do spalania odpadów poprodukcyjnych płyty wiórowej na terenie Zakładu produkcyjnego CERSANIT II SA w Starachowicach przy ulicy Józefa Bema 2;
- budowy 8 budynków mieszkalnych jednorodzinnych wraz ze zbiornikami na ścieki o pojemności 9,9m³ każdy oraz drogi wewnętrznej na działkach nr ewid 162 i 163 w miejscowości Lipie przy ul. Starachowickiej;
- przedsięwzięcia polegającego na budowie wytwórni mas bitumicznych zlokalizowanej na części działki o numerze ewidencyjnym 3/20 przy ul. Bugaj w Starachowicach;
- przedsięwzięcia polegającego na zwiększeniu obsady bydła w gospodarstwie

zlokalizowanym na działkach nr ewid. 1332, 1333 i 1334 w miejscowości Gadka, gmina Mirzec;

- „Budowy elektrowni fotowoltaicznej o mocy do 2MW wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną oraz stacją transformatorowo-rozdzielczą średniego napięcia na działce nr ewid.: 5163 w obrębie msc. Wąchock, gm. Wąchock

- przedsięwzięcia polegającego na modernizacji technologicznej istniejącej linii produkcyjnej wraz z adaptacją hal magazynowych na cele produkcyjne Zakładu CERRAD Nr 2 zlokalizowanego na dz. nr ewid. 162/14, 162/46, 162/59, 162/60, 162/61, 162/62, 162/78 w Starachowicach.

W/w stanowiska dotyczyły inwestycji mogących potencjalnie oddziaływać na środowisko wydawane m.in. przed decyzją administracyjną pozwolenia na budowę.

2. Uzgadnianie dokumentacji projektowych

Liczną grupę dokumentów uzgadnianych w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych przez pion nadzoru zapobiegawczego stanowiły dokumentacje projektowe obiektów tj. m.in. obiekty usługowo-handlowe, obiekty związane z produkcją i obrotem artykułami

spożywczymi oraz zakłady fryzjerskie, kosmetyczne.

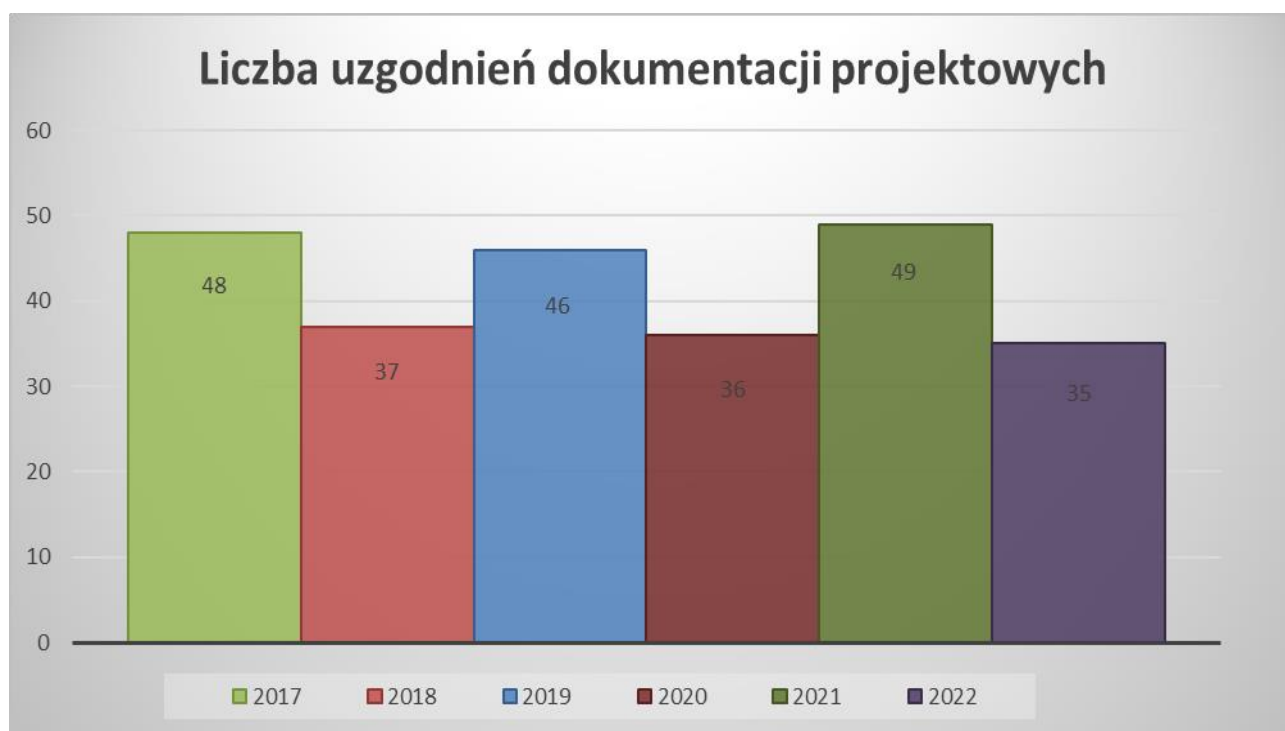
Opiniując dokumentację projektową szczególną uwagę zwracano na prawidłowy układ funkcjonalny, właściwą technologię, właściwe wyposażenie, prawidłowo zaprojektowaną wentylację, klimatyzację i ogrzewanie pomieszczeń oraz właściwy sposób rozwiązania instalacji wod.- kan.

Projekty budowlano – technologiczne opracowane były przez uprawnionych projektantów. Ważną rolę w zapewnieniu zdrowia publicznego odgrywa prawidłowe zaprojektowanie układu funkcjonalnego obiektów, a także instalacji sanitarnych. Przy uzgadnianiu dokumentacji projektowych sprawdzano czy dla planowanego zakresu i programu funkcjonowania obiektu zostaną spełnione wymagania określone w przepisach szczegółowych oraz wszystkich mających zastosowanie przepisach i normach wynikających z Prawa budowlanego.

Nadzór Zapobiegawczy uzgadniając dokumentację projektową oceniał rozwiązania proponowane przez projektantów, w aspekcie m.in. zagwarantowania odpowiednich

warunków sanitarno-higienicznych w miejscach pobytu ludzi (w tym również osobom zatrudnionym w zakładach pracy), poprzez zastosowanie m.in. prawidłowej funkcji oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń, właściwych pod względem zdrowotnym materiałów budowlanych, prawidłowej wymiany powietrza w projektowanych pomieszczeniach, właściwego oświetlenia, zabezpieczenia ludzi przed narażeniem na ponadnormatywny poziom czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych. Stwierdza się, że projektuje się coraz więcej obiektów wyposażonych w nowoczesne systemy grzewcze i wentylacyjne zużywające mniejsze ilości energii oraz ograniczające emisję zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

Liczbę wydawanych opinii i uzgodnień dokumentacji projektowych przedstawia poniższy wykres:

W 2022r. wydano **35** opinii sanitarnych z tego zakresu.

Wśród inwestycji opiniowanych w 2022r. pod względem sanitarno – zdrowotnym były m.in. :

- projekt architektoniczno – budowlany dotyczący przebudowy istniejącego budynku w Krynkach na Centrum Edukacji Społecznej i Profilaktyki Zdrowotnej w miejscowości Krynki, ul. Szkolna, gm. Brody;
- projekt budynku magazynowego z częścią socjalno – biurową w miejscowości Mirzec, gm. Mirzec;
- projekt budowlany dotyczący remontu Oddziału Chirurgii Ogólnej znajdującego się na III piętrze w budynku A wraz z utworzeniem sali intensywnego nadzoru w budynku Powiatowego Zakładu Opieki Zdrowotnej przy ul. Batalionów Chłopskich 6

w Starachowicach;

- projekt budowlany budynku z przeznaczeniem na lakiernię proszkową wraz z infrastrukturą wewnętrzną w granicy z dz. nr ewid. 327/72 u zbiegu ulicy Transportowej i ul. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Starachowicach;
- projekt dotyczący rozbudowy, nadbudowy i przebudowy budynku użyteczności publicznej (szkoła) wraz ze zmianą sposobu użytkowania na budynek handlowo – usługowy (usługi medyczne), o powierzchni sprzedaży do 490m² przy ul. Hłżeckiej, Lubienia, gm. Brody;
- projekt budowlany dotyczący części usługowej (przychodnia stomatologiczna) na poziomie parteru w budynku mieszkalnym jednorodzinnym przy ul. Zgodnej w Starachowicach;
- projekt budowlany dotyczący budowy Instalacji Odzysku Energi (IOE) przy ul. Ostrowieckiej w Starachowicach;
- projekt budowlany dotyczący przebudowy budynku biurowego wraz z instalacjami wewnętrznymi (wod.. – kan. c.o. enn, wentylacją mechaniczną) przy ul. Kościelnej w Starachowicach;
- hala warsztatowa do piaskowania i sodowania wraz z wewnętrznymi instalacjami: wod. – kan., c.o., elektryczną, sprężonego powietrza, instalacjami w gruncie: elektryczną przy ul. Słonecznej w Stykowie, gm. Brody;
- projekt budowlany pn. „Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku przemysłowego wraz ze zmianą sposobu użytkowania na budynek usługowy (usługi gastronomiczne i wynajem pokoi) wraz z instalacjami wewnętrznymi (wod. – kan., c.o, wentylacji mechanicznej nawiewno – wywiewnej oraz energii elektrycznej w tym zewnętrznego oświetlenia terenu) oraz terenami utwardzonymi miejscowość Lipie (Henryk – Szyb) gm. Brody”.

Negatywnych opinii sanitarnych w zakresie przedłożonej dokumentacji nie wydano.

3. Uzgadnianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

W roku 2022 wydano 5 uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Sprawy te dotyczy między innymi:

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obrębu Ruda na terenie gminy Brody;
- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zwanego umownie jednostką „Widok” na obszarze miasta Starachowice;

- miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zwanego umownie jednostką „Pastwiska” na obszarze miasta Starachowice.

Pion Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego zajął łącznie 7 stanowisk dotyczących strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dotyczące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m.in.:

- projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie jednostki "Centrum" na obszarze miasta Starachowice wraz z prognozą oddziaływania na środowisko;
- projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie jednostki "Strefa" na obszarze miasta Starachowice wraz z prognozą oddziaływania na środowisko;
- projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie jednostki "Widok" na obszarze miasta Starachowice wraz z prognozą oddziaływania na środowisko;
- projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zwanego umownie jednostką "Pastwiska" na obszarze miasta Starachowice wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

W dokumentach tych zwracano uwagę na określanie zasad zagospodarowania stref stykowych obszarów produkcyjno-usługowych i produkcyjno-handlowych z funkcjami wrażliwymi (zabudowa mieszkaniowa, usługi społeczne, tereny o funkcji rekreacyjnej) w sposób ograniczający uciążliwości. Lokalizacja pasa zieleni izolacyjnej wzdłuż tych granic oraz założenia, że uciążliwość wynikająca z charakteru prowadzonej działalności nie może przekraczać dopuszczalnej wielkości normatywnej na granicy działki zajmowanej przez dany rodzaj działalności, są jedynymi rozwiązaniami do zrealizowania lecz bardzo trudnymi do wyegzekwowania, podobnie

jak wprowadzenie stref buforowych w planach zagospodarowania przestrzennego. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub jego zmiana określają rozwiązania w zakresie przeznaczenia terenu, sposobu jego zagospodarowania, warunków dla projektowanej zabudowy oraz zasad obsługi technicznej i komunikacyjnej, gwarantując tym samym prawidłowe funkcjonowanie w/w obszarów.

Jak wynikało z analizy planów ustalono szereg zakazów i nakazów w celu ochrony i zabezpieczenia środowiska naturalnego w którym żyją ludzie. Celem prognozy było określenie skutków wpływu na środowisko przyrodnicze realizacji ustaleń zawartych w planie. Brak planów wpływa na chaotyczne zagospodarowanie terenów, gdyż odbywa się ono zgodnie z wolą potencjalnych inwestorów.

4. Odbiory obiektów, uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania

W roku 2022 w ramach Nadzoru Zapobiegawczego dokonano **83** odbiory końcowe zrealizowanych inwestycji.

W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu powstałych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną dokumentacją projektową.

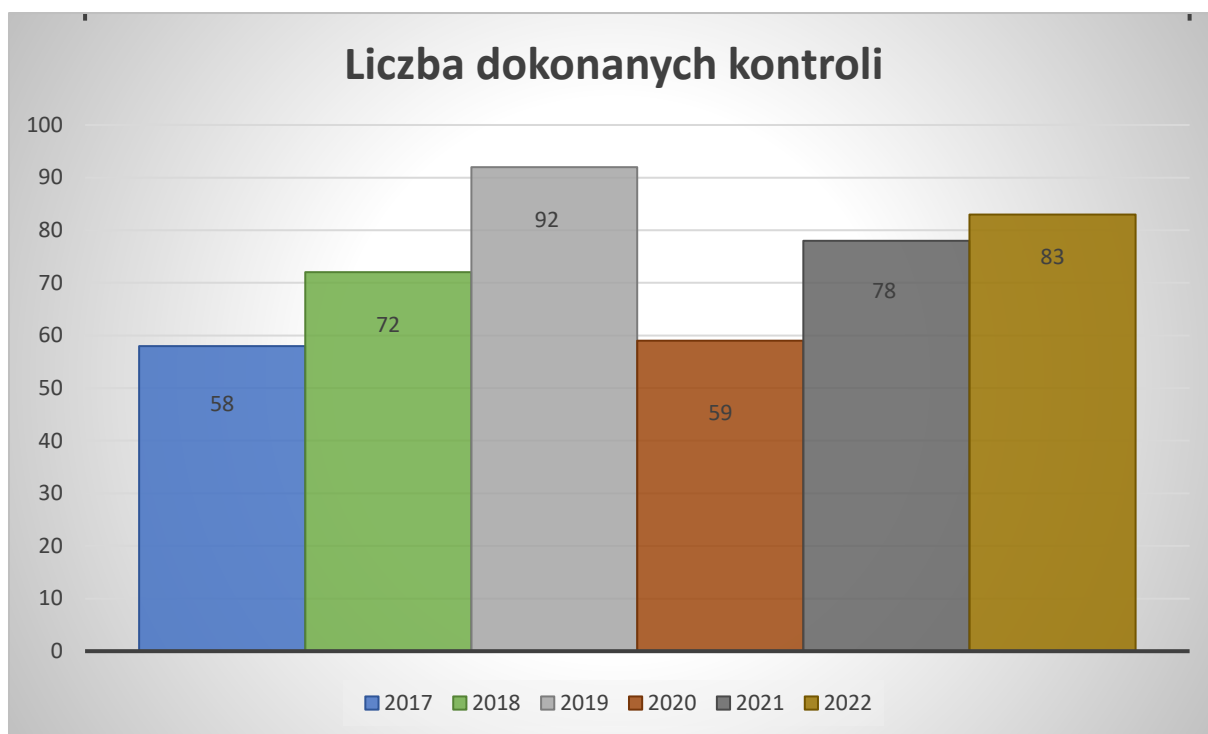
W celu zagwarantowania odpowiednich warunków pobytu ludzi w obiektach, sprawdzano również

zastosowanie właściwych pod kątem zdrowotnym materiałów budowlanych.

Wśród oddanych do użytkowania obiektów największą liczbę tak jak w latach ubiegłych stanowiły lokale gastronomiczne, obiekty handlowe i przemysłowe. Realizacja niektórych z odbieranych obiektów była możliwa, dzięki pozyskaniu na nie środków unijnych, poprzez przygotowanie dobrych projektów i skuteczne nimi zarządzanie.

Ilość dokonanych odbiorów zgłoszonych na wniosek Inwestora przedstawia się następująco :

W 2022r. uczestniczono w dopuszczeniu do użytkowania wielu interesujących inwestycji m.in.:

- budynku warsztatowego dla autobusów z częścią administracyjno – socjalną przy ul. Radomskiej w Starachowicach;
- budynku usługowego (usługi rzemieślnicze) przy ulicy J. Radoszewskiego w miejscowości Starachowice;
- budynku usługowego gastronomicznego wraz z instalacjami (woda, kanalizacja, gaz, c.o., instalacja elektryczna, wentylacja mechaniczna) przy ulicy Armii Krajowej w miejscowości Starachowice;
- Oddziału rehabilitacyjnego z zapleczem socjalno – biurowym w Stykowie przy ul. Świętokrzyskiej, gm. Brody;
- piętra budynku handlowo -usługowego zlokalizowanego przy Al. Jana Pawła II 8 w miejscowości Starachowice wraz z wydzieloną częścią parteru (winda, klatka schodowa) służącą do komunikacji;
- budynku administracyjnego z węzłem sanitarnym przy ul. Panoramicznej w miejscowości Ruda w ramach zadania „Zagospodarowanie terenu Rozwoju potencjału endogenicznego, poprzez wykorzystanie walorów turystycznych Zalewu Brodzkiego usytuowanego w Dolinie Kamiennej” w Stykowie i Rudzie, gm. Brody;
- budynku Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wąchocku wraz z garażem, niezbędną infrastrukturą towarzyszącą przy ul. Błonie;
- rozbudowy i przebudowy budynku Zespołu Placówek Oświatowych w Wąchocku wraz ze zmianą sposobu użytkowania części budynku na przedszkole wraz z zagospodarowaniem terenu przy ulicy Kościelnej;

- małej gastronomii zlokalizowanej w istniejącym budynku przy ul. Południowej w miejscowości Starachowice;
- placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży urządzona na parterze istniejącego budynku przy ul. Widok w Starachowicach.

Fot. 1 budynek warsztatowy dla autobusów z częścią administracyjno – socjalną przy ul. Radomskiej w Starachowicach,

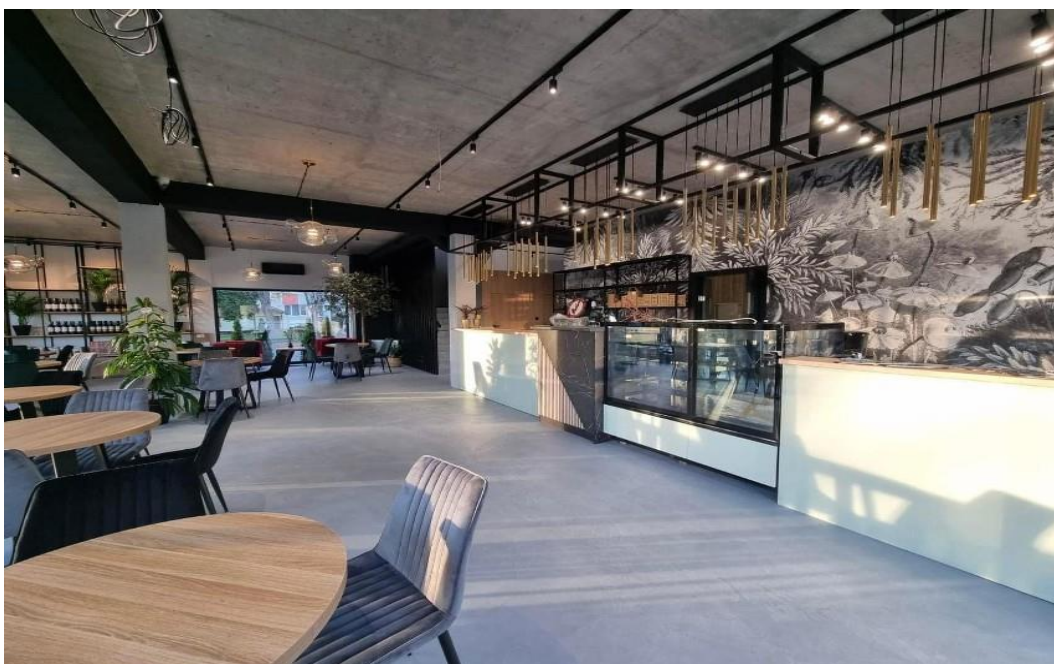

Fot. 2 budynek warsztatowy dla autobusów z częścią administracyjno – socjalną przy ul. Radomskiej w Starachowicach,

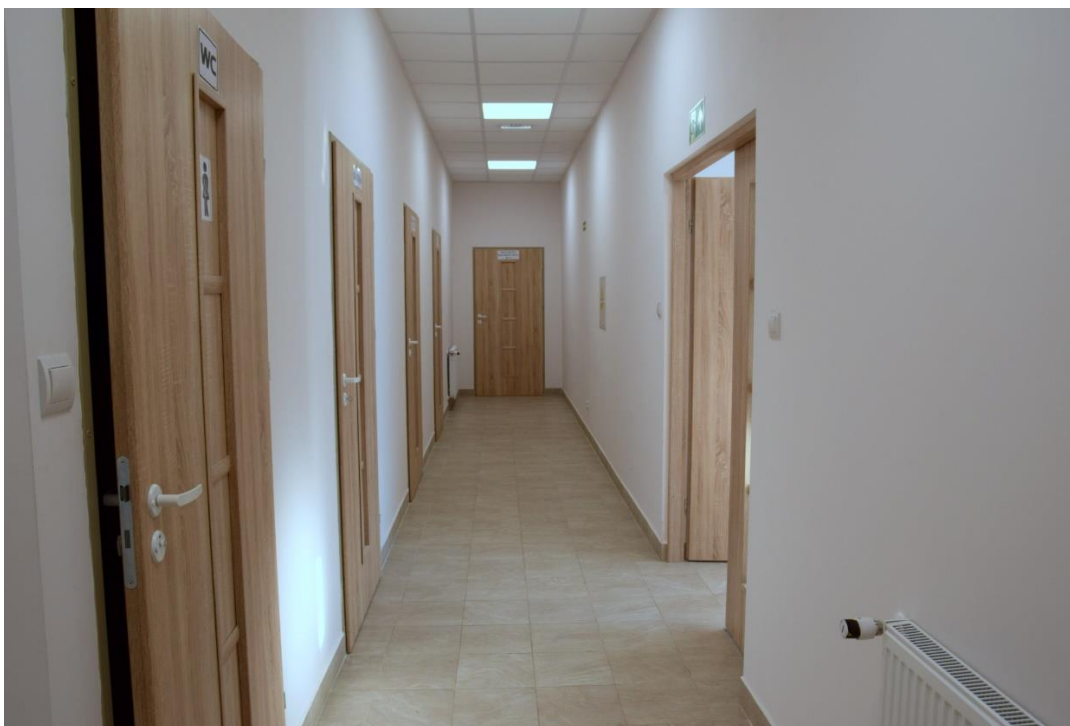

Fot. 3 budynek warsztatowy dla autobusów z częścią administracyjno – socjalną przy ul. Radomskiej w Starachowicach,

Fot. 4 wnętrze budynku gastronomicznego przy ulicy Armii Krajowej w miejscowości Starachowice,

Fot. 5 wnętrze Oddziału rehabilitacyjnego z zapleczem socjalno – biurowym w Stykowie przy ul. Świętokrzyskiej, gm. Brody,

Fot. 6 Oddziału rehabilitacyjnego z zapleczem socjalno – biurowym w Stykowie przy ul. Świętokrzyskiej, gm. Brody,

Fot. 7 budynek handlowo -usługowy zlokalizowanego przy Al. Jana Pawła II 8 w miejscowości Starachowice

Fot. 8 budynek administracyjny z węzłem sanitarnym przy ul. Panoramicznej w miejscowości Ruda w ramach zadania „Zagospodarowanie terenu Rozwoju potencjału endogenicznego, poprzez wykorzystanie walorów turystycznych Zalewu Brodzkiego usytuowanego w Dolinie Kamiennej w Stykowie i Rudzie”, gm. Brody,

Fot. 9 węzeł sanitarny budynku administracyjnego przy ul. Panoramicznej w miejscowości Ruda

Fot. 10 budynek Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wąchocku wraz z garażem, niezbędną infrastrukturą towarzyszącą przy ul. Błonie.

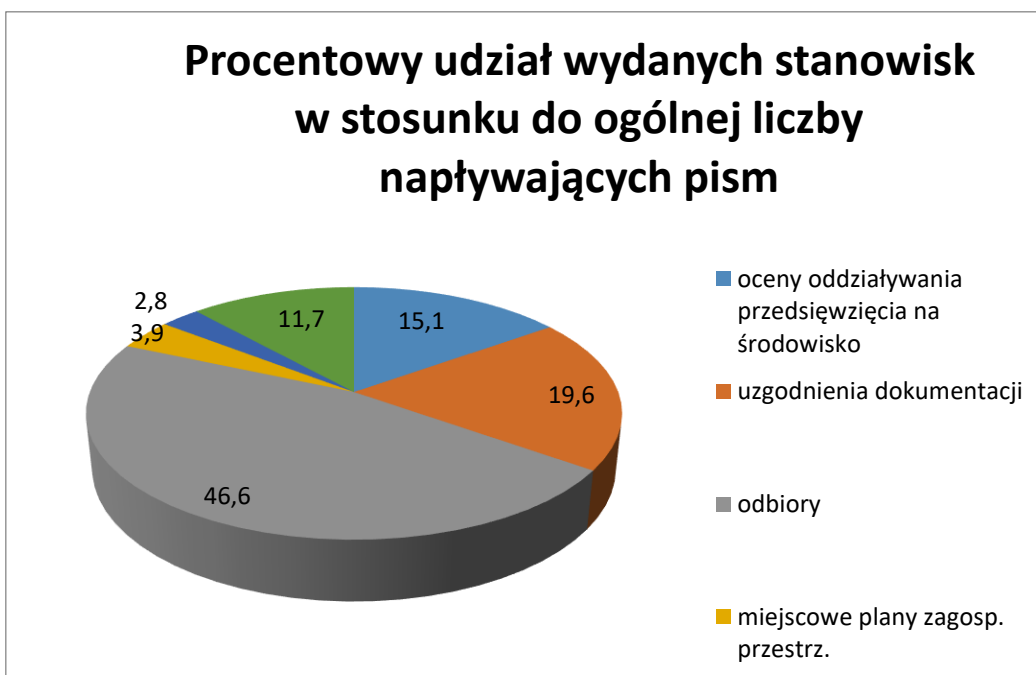
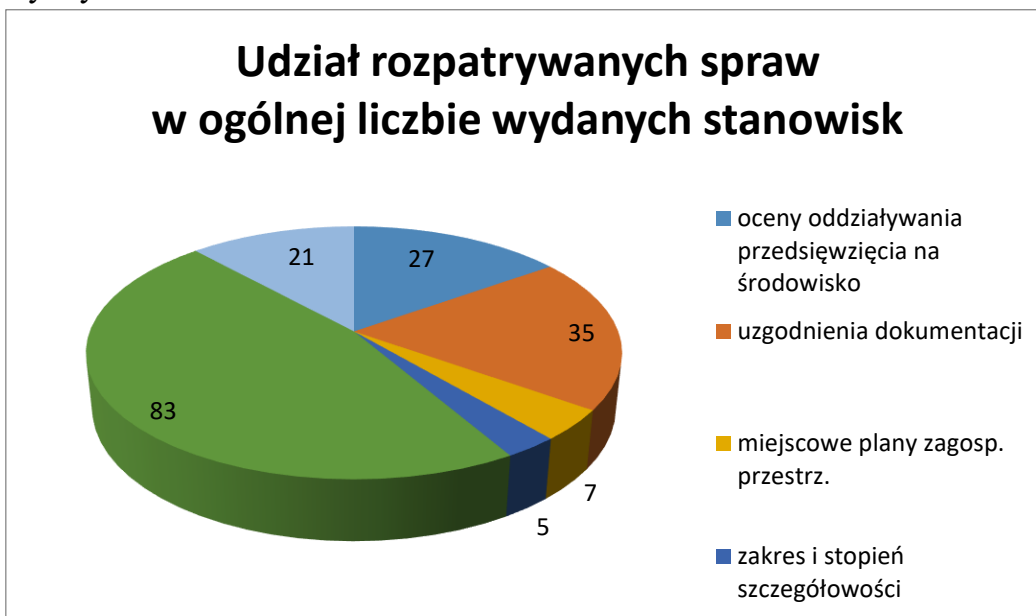

Fot. 11 wnętrze budynku Samorządowego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wąchocku wraz z garażem, niezbędną infrastrukturą towarzyszącą przy ul. Błonie,

WNIOSKI

1. W ramach Nadzoru Zapobiegawczego eliminowano wszelkie nieprawidłowości mogące mieć wpływ oraz stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi na różnych etapach inwestycyjnych.
2. Zadania te przyczyniły się do poprawy bezpieczeństwa sanitarnego oraz do polepszenia warunków życia i zdrowia ludności w naszym powiecie.

Zasadniczą działalność pionu Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego obrazuje poniższy wykres:

VII. Nadzór nad placówkami nauczania i wychowania dzieci i młodzieży

Zadania w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży:

- ocena warunków zdrowotnych środowiska fizycznego placówek oświatowo-wychowawczych;
- nadzór w zakresie higieny procesów nauczania;
- kontrola wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz w ośrodkach wypoczynku i rekreacji;
- nadzór sanitarny nad warunkami wypoczynku dzieci i młodzieży;
- dokonywanie analiz i ocen z zakresu warunków nauki i wypoczynku.

W 2022 r. nadzorem sanitarnym objęto:

- **91** stałych placówek nauczania i wychowania (do w których uczęszczało 6058 dzieci i młodzieży);
- **15** placówek sezonowych zatwierdzonych przez Kuratoria Oświaty (w których odpoczywało 554).

Na terenie miasta i powiatu starachowickiego w 2022 r. przeprowadzono 59 kontroli w placówkach nauczania i wychowania w zakresie: warunków higieniczno-sanitarnych oraz nadzoru nad higieną procesów nauczania oraz 15 kontroli w placówkach sezonowych podczas wypoczynku letniego.

1. Placówki funkcjonujące na terenie objętym nadzorem przez PSSE Starachowice

	Rodzaj Placówki	Liczba Placówek	Liczba kontroli	Liczba dzieci
1	Żłobki i klub dziecięce	9	3	167
2	Przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego	20	10	714
3	Szkoły Podstawowe	34	30	3679
4	Liceum(STO), Technikum ZDZ	5	3	691
5	Zespoły Szkół /szkoła podstawowa +przedszkole/ponadpodstawowe zawodowe	9	9	633/ 1156
6	Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze	2	1	13
7	Placówki sezonowe	15	15	554
8	Placówki z pobytem całodobowym	5	4	173
Razem w obiektach stałych i sezonowych		104	75	7780

Ponadto pracownik pionu HDiM - przeprowadził wspólnie z przedstawicielami Komendy Powiatowej Policji 30 kontroli w związku z COVID-19. Na bieżąco przeprowadzano również wywiady epidemiologiczne. Od stycznia do końca lutego 2022r wydano 31 opinii dotyczących zawieszenia zajęć dla poszczególnych klas w szkołach, przedszkolach oraz żłobkach.

Prowadzone postępowanie administracyjne

Po przeprowadzeniu kontroli w 59 placówkach wydano 1 decyzję administracyjną, 1 płaćniczą i 1 decyzję przedłużającą termin wykonania zarządzeń decyzji administracyjnej.

Ocena warunków pobytu dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania.

Rozkłady zajęć szkolnych.

Na właściwy rozwój ucznia wpływa między innymi organizacja procesu nauczania i wychowania w szkołach, zwłaszcza zaś planowanie nauki i odpoczynku. W roku 2022 dokonano oceny tygodniowych rozkładów lekcji w 5 placówkach (57 oddziałów) biorąc pod uwagę:

- zasadę nie łączenia zajęć z tego samego przedmiotu;
- potrzebę zróżnicowania zajęć w danym dniu;
- potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w czasie całego tygodnia.

3.2 Stanowisko pracy ucznia – ergonomia w szkole.

Z przeprowadzonych kontroli dotyczących wyposażenia sal dydaktycznych w stoliki i krzesła wynika, że w nadzorowanych szkołach stosuje się zasadę dostosowania mebli do wzrostu uczniów zgodnie z zasadami ergonomii.

W 2022 roku przeprowadzono pomiary dostosowania mebli w 4 Szkołach Podstawowych w 22 oddziałach. Nieprawidłowości nie stwierdzono. Placówki sukcesywnie wyposażają sale dydaktyczne i sportowe w nowe certyfikowane meble oraz sprzęt sportowy.

We wszystkich skontrolowanych szkołach zapewnia się uczniom możliwość pozostawiania części podręczników i przyborów szkolnych.

Przeprowadzono ocenę obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych. Badaniem objęto – 221 uczniów w 2 placówkach (12 oddziałach) w klasach I - VI. GIS rekomenduje, aby waga ciała dziecka do wagi tornistra nie przekraczała **10 do 15 %** masy ciała dziecka.

Po przeprowadzeniu analizy obciążenia uczniów tornistrami stwierdzono iż 90% badanych uczniów – z przekroczeniami wagi tornistra.

Na terenie powiatu starachowickiego przeprowadzono „Ocenę przygotowania szkół do nowego roku szkolnego”. We wszystkich skontrolowanych placówkach, prowadzono prace naprawczo – konserwatorskie oraz remontowe poszczególnych: klas, sal gimnastycznych, ciągów komunikacyjnych, stołówek oraz kuchni.

Infrastruktura do prowadzenia zajęć w-f w latach 2021 - 2022

Rodzaj Placówki	Liczba placówek posiadających						Liczba placówek posiadających zarówno salę gimnastyczną, lub salę zastępczą, jak i boisko	Liczba placówek nieposiadających ani sali gimnastycznej ani zastępczej	Siłownie, basen, hala sportowa	Prowadzenie W-f na holach i korytarzach				
	tylko													
	salę (sale) gimnastyczną		salę (sale) rekreacyjną/zastępczą		boisko (boiska) sportowe									
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Szkoły Podstawowe	0	0	0	0	0	0	20	24	0	0	0	0	0	0
Zespoły Szkół	0	0	0	0	0	0	9	6	0	0	0	0	0	0
Liceum / Technikum	1	1	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0
Ogółem	1	1	0	0	0	0	31	32	0	0	0	0	0	0

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pobytu dzieci i młodzieży w szkołach kontrolami obejmuje się również warunki sanitarno-higieniczne prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Ocenie poddano m.in. posiadaną przez placówkę infrastrukturę sportową oraz stan sanitarno-techniczny zaplecza sportowego

Na terenie powiatu działają 2 boiska „Orlik”-szkoły podstawowe korzystają z nich w do prowadzenia zajęć w-f i do zajęć pozalekcyjnych.

W czasie kontroli warunków prowadzonych zajęć w-f oceniane są również sprzęt i urządzenia sportowe. Wszystkie skontrolowane placówki posiadają certyfikaty i atesty sprzętu sportowego.

Warunki do utrzymania higieny.

Skontrolowane placówki posiadają prawidłowe warunki do utrzymania higieny. W placówkach nauczania i wychowania dzieci i młodzieży prowadzony jest stały monitoring zapewnienia bieżącej ciepłej wody. Wszystkie placówki mają zapewnioną ciepłą bieżącą wodę z sieci lokalnej lub kotłowni gazowych własnych.

We wszystkich skontrolowanych placówkach - opracowano i wdrożono procedury lub regulamin funkcjonowania szkoły podczas stanu zagrożenia epidemicznego uwzględniając ich specyfikę stosownie do wytycznych. Wszystkie skontrolowane placówki prawidłowo wyposażone w środki dezynfekcyjne i inne środki ochrony, na terenie miasta Starachowice i 4 gmin szkoły zostały zaopatrzone w dyspensery do dezynfekcji rąk zainstalowane przy wejściu, zróżnicowano rozpoczęcie godzin lekcyjnych, prowadzono pomiar temperatury, zapewniono kilka wejść do szkół, podzielono szatnie by nie kumulować w nich zbyt dużą ilość dzieci jednocześnie z nich korzystających, w każdej szkole wydzielone zostało pomieszczenie na izolatorium.

Temperatura w pomieszczeniach dydaktycznych.

Pomiarów temperatury nie dokonywano.

Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach.

Nie prowadzono kontroli w tym zakresie.

Ocena infrastruktury dla oddziałów „0” funkcjonujących w szkołach podstawowych

Oddziały „0” w roku sprawozdawczym funkcjonują w przedszkolach, szkołach podstawowych i w zespołach szkół.

Wszystkie mają właściwą infrastrukturę:

- sale pobytu dzieci z wydzieloną częścią rekreacyjną i edukacyjną;
- zabawki i pomoce dydaktyczne oraz sprzęt i meble posiadające atesty i certyfikaty.
- sanitariaty: w dobrym stanie higieniczno-sanitarnym, dostosowane do wysokości dzieci, z zapewnioną bieżącą ciepłą wodą, z dostępem do środków higieny (mydło w płynie, ręczniki jednorazowe, papier toaletowy);
- pomieszczenia spełniają wymagania w zakresie prawidłowego oświetlenia oraz wentylacji;
- plac zabaw zlokalizowane przy większości placówek;
- po zakończeniu obowiązkowych zajęć edukacji przedszkolnej, dzieci pozostające dłużej pod opieką placówki mogą korzystać z tych pomieszczeń przez cały czas pobytu w szkole, mają zapewnione warunki do spożywania posiłków oraz dostęp do napoju;
- w części placówek brak możliwości zapewnienia odrębnego korzystania z ciągów komunikacyjnych - dyrektorzy rozwiązują ten problem organizacyjnie (zajęcia w różnym czasie).

4. Placówki wypoczynku dzieci i młodzieży.

Warunki sanitarno- higieniczne skontrolowano podczas 15 kontroli sanitarnych wypoczynku letniego. Z przeprowadzonych kontroli wynika, że obiekty zostały właściwie przygotowane i zapewniały uczestnikom bezpieczne i higieniczne warunki wypoczynku.

Ogółem z wypoczynku skorzystało 554 uczestników Stan sanitarny placówek nie budził zastrzeżeń. Wszystkie formy wypoczynku jakie były prowadzone na terenie powiatu starachowickiego zapewniły uczestnikom wyżywienie.

Półkolonie zorganizowano w Szkołach Podstawowych - wyżywienie w formie cateringowej.

Obozy harcerskie zorganizowane tak jak w latach ubiegłych w Harcerskim Ośrodku Obozowym „Lubianka” -wyżywienie całodzienne z miejscowej kuchni i stołówki oraz turnusy zorganizowane w obiektach całorocznych.

„Ośrodek Rekolekcyjno-Wypoczynkowy” w Kałkowie - Godowie zapewniono wyżywienie całodzienne z kuchni i stołówki Domu Pielgrzyma.

Podczas nadzoru nad placówkami wypoczynku przekazywano materiały edukacyjne i informacyjne dotyczące bezpieczeństwa w czasie wakacji, zdrowego stylu życia, higieny osobistej, unikania nadmiernej ekspozycji na promieniowanie słoneczne, antytytoniowe, ostrzegające przed używaniem substancji psychoaktywnych, w tym dopalaczy, przed podejmowaniem ryzykownych zachowań, ochrony przed kleszczami - w celu wykorzystania ich podczas zajęć z uczestnikami.

Organizatorzy wypoczynku stosowali zasady ograniczeń wskazanych w rozporządzeniu RM w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów, zakazów w/z wystąpieniem stanu epidemii oraz do wytycznych w zakresie wypoczynku. W placówce opracowano i wdrożono procedury oraz regulamin bezpieczeństwa zapobiegającemu szerzeniu się wirusa SARS-CoV-2.

Podczas trwania w/w turnusów nie zgłoszono zachorowań, jak również skarg i interwencji dotyczących wypoczynku dzieci i młodzieży.

Wnioski:

1. Poprzez prowadzenie bieżącego nadzoru sanitarnego i postępowania administracyjnego uzyskiwana jest poprawa stanu sanitarnego i technicznego nadzorowanych placówek nauczania i wychowania.
2. Wszystkie placówki zaopatrzone w bieżącą wodę zimną i ciepłą, sukcesywnie likwidowane są ogrzewacze przepływowe do ciepłej wody, placówki podłączone są do stałych źródeł ciepłej wody
3. W szkołach i przedszkolach sukcesywnie meble starego typu wymieniane są na nowe posiadające certyfikaty i atesty oraz nowy sprzęt komputerowy i urządzenia multimedialne.
4. We wszystkich szkołach zapewniono właściwie urządzone i wyposażone pomieszczenia do prowadzenia zajęć w oddziałach „0”
5. Przy wszystkich szkołach podstawowych urządzono place zabaw właściwie urządzone i wyposażone.
6. Na terenie powiatu starachowickiego w szczególności na terenie gminy Mirzec i Pawłów w 2022r placówki szkole przechodzą gruntowną modernizację.
Na terenie gminy Starachowice rozpoczęto budowę nowej hali sportowej przy Podstawowej Szkole Nr 6 w Starachowicach. Przy Szkole Podstawowej w Gadce wiosną bieżącego roku zostanie oddana do użytku nowo wybudowana sala gimnastyczna z zapleczem.

VIII. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOSCI I ŻYWIENIA

Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności znajdującej się na rynku to jeden z ważniejszych celów polityki państwa w zakresie zdrowia publicznego. Nadzór nad bezpieczeństwem żywności opiera się na systematycznej kontroli wewnętrznej realizowanej przez przedsiębiorcę, który zgodnie z prawem całkowicie odpowiada za bezpieczeństwo żywności, oraz kontroli zewnętrznej, którą sprawują organy urzędowej kontroli żywności.

Organy PIS są właściwe do kontroli: żywności pochodzenia niezwierzęcego produkowanej i wprowadzanej do obrotu, produktów pochodzenia zwierzęcego znajdujących się w handlu detalicznym, prawidłowości stosowania zasad systemu HACCP w zakładach objętych nadzorem, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Sekcja Higieny Żywności Żywienia i PK prowadzi działania w dziedzinie kontroli żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, oraz uczestniczy w działaniu systemu RASFF.

Nadzór realizowany jest według jednolitych procedur urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniających przepisy w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych. Elementami nadzoru są: kontrole w obiektach żywnościowo – żywieniowych, pobór próbek do badań laboratoryjnych, prowadzenie postępowań administracyjnych, postępowań mandatowych i postępowań egzekucyjnych.

Kontrole i pobór próbek odbywają się zgodnie z planem rocznym, ustalonym według zaleceń Głównego Inspektora Sanitarnego. Oprócz kontroli planowych przeprowadzane są kontrole tematyczne (akcyjne, np. na polecenie GIS), kontrole interwencyjne (np. w związku z interwencjami konsumentów, działaniami w systemie RASFF), kontrole na wniosek przedsiębiorców (np. w ramach zatwierdzania zakładów żywnościowo – żywieniowych).

W 2022 roku w rejestrze zakładów objętych nadzorem Sekcji Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku PSSE w Starachowicach znajdowało się **1175** obiektów żywnościowo – żywieniowych, obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością:

w tym **235** obiektów produkcji żywności (w tym **188** obiektów produkcji pierwotnej), **689** obiektów obrotu żywnością, **224** obiekty żywienia zbiorowego (w tym 17 restauracji i 110 zakładów małej gastronomii), 92 zakłady żywienia zamkniętego, 5 zakładów usług cateringowych), **27** obiektów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Ogółem **skontrolowano 290 obiektów** żywnościowo – żywieniowych co stanowi **24,7 %** nadzorowanych, przeprowadzając w nich **393 kontrole** stanu sanitarnego. Procent wykonania kontroli w grupach obiektów przedstawiono w Tabeli I.

Tabela I. Procent skontrolowanych zakładów w grupach obiektów w 2022r.

Grupa obiektów	Procent skontrolowanych obiektów w stosunku do ilości obiektów w rejestrze
<p>Obiekty produkcji żywności (automaty do lodów, ciastkarnie, piekarnie, przetwórnice owocowo – warzywne, wytwórnia oleju, wytwórnia wyrobów cukierniczych, wytwórnia substancji dodatkowych, rozlewnia oleju)</p>	68,0 %
<p>Obiekty produkcji pierwotnej (rolnicy indywidualni)</p>	4,2 %
<p>Obiekty obrotu żywnością (supermarkety, sklepy spożywcze, hurtownie, kioski, obiekty ruchome, tymczasowe)</p>	21,9 %
<p>Obiekty gastronomiczne (restauracje, fast-food, pijalnie piwa, ruchome punkty gastronomiczne)</p>	32,3 %
<p>Zakłady żywienia zamkniętego (bloki żywienia w szpitalach, placówkach oświatowych i wychowawczych, domach pomocy społecznej)</p>	54,3 %

Ogółem wszczęto 235 postępowań administracyjnych, w tym w wyniku stwierdzonych nieprawidłowości w 97 przypadkach (w tym wydano 23 decyzji usterkowych - polecających usunięcie uchybień stanu sanitarnego) oraz 97 decyzji nakładających na przedsiębiorców opłatę w związku ze stwierdzonymi uchybieniami). W trakcie przeprowadzanych kontroli nałożono 17 mandatów karnych na sumę 3200 zł. Najczęstszymi przyczynami karania mandatowego były: nieprzestrzeganie w zakładach wymagań sanitarno – higienicznych w tym w zakresie przestrzegania zasad dobrej praktyki higienicznej i procedur opartych na zasadach systemu HACCP, wprowadzanie do obrotu produktów spożywczych przeterminowanych, nieoznakowanych.

W 3 przypadkach skierowano do Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Państwowego Inspektora Sanitarnego wnioski o nałożenie kary pieniężnej.

W toku postępowania egzekucyjnego nałożono **5 grzywien w celu przymuszenia na sumę 11000 zł**, z czego umorzono 4 na kwotę 9500 zł.

W ciągu roku kontrole kompleksowe przeprowadzono w 224 zakładach (77,2 % ogółem skontrolowanych). W trakcie kontroli kompleksowych przeprowadza się ogólną ocenę stanu sanitarnego obiektów. Kontrola obejmuje – stan techniczny obiektu, zaopatrzenie zakładu w wodę, stan higieny personelu, higienę produkcji (w tym stan czystości, obecność szkodników, ciągłość łańcucha chłodniczego środków spożywczych łatwopsujących się), dystrybucję żywności, dokumentację zakładu (w tym prowadzenie zapisów dotyczących dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej, wdrażanie zasad systemu HACCP). Najczęściej stwierdzanymi podczas kontroli kompleksowych w zakładach uchybieniami były: brak przestrzegania procedur opartych na zasadach systemu HACCP, zły stan techniczny pomieszczeń – ścian, sufitów, okien, drzwi.

W trakcie przeprowadzanych kontroli dokonuje się sprawdzenia zachowania łańcucha chłodniczego przechowywania artykułów spożywczych łatwopsujących się. Pomimo stwierdzanych przypadków nieprzestrzegania kontroli wewnętrznej w tym zakresie (w ramach GHP - brak zapisów z kontroli wewnętrznej), monitoring (wykonane 561 pomiarów w 241 zakładach) przeprowadzony przez przedstawicieli PIS, pozwolił ocenić warunki termiczne przechowywania żywności w zakładach na terenie powiatu jako prawidłowe.

W zakładach produkcyjnych i żywienia otwartego prowadzono monitoring jakości zdrowotnej tłuszczów używanych do smażenia – dokonano 5 pomiarów testerem – nie stwierdzając nieprawidłowości.

W przypadku stwierdzenia w trakcie kontroli artykułów spożywczych lub materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością - o niewłaściwej jakości zdrowotnej, są one wycofywane z produkcji lub obrotu.

W 2022 roku ogółem wycofano 117,51 kg i 148 sztuk środków spożywczych o łącznej wartości 3062,57 zł.

W ramach nadzoru nad produkcją pierwotną żywności niezwierzęcego pochodzenia, przeprowadzono kontrole w 8 gospodarstwach rolnych. W 1 zakładzie stwierdzono: brak procedur odnoszących się do działań podejmowanych w celu kontroli zagrożeń, zasad dobrej praktyki higienicznej, produkcyjnej i rolniczej; brak do wglądu aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych o braku przeciwwskazań do wykonywania prac, przy których istnieje możliwość zakażenia innych osób u pracowników zatrudnionych przy zbiorze owoców i warzyw oraz właścicieli gospodarstwa, gospodarstwo prowadziło działalność bez złożenia wniosku

o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej - **skierowano do ŚPWIS pismo o nałożenie kary pieniężnej na osobę odpowiedzialną**. W 2 przypadkach pouczono osoby kontrolowane wpisem do protokołu o konieczności opracowania pisemnych procedur w zakresie dobrej praktyki higienicznej. PPIS w Starachowicach nadzoruje w większości małe, rodzinne gospodarstwa rolne. Z przeprowadzanych kontroli oraz informacji uzyskiwanych podczas rejestracji wynika, że głównymi odbiorcami produktów są skupy płodów rolnych.

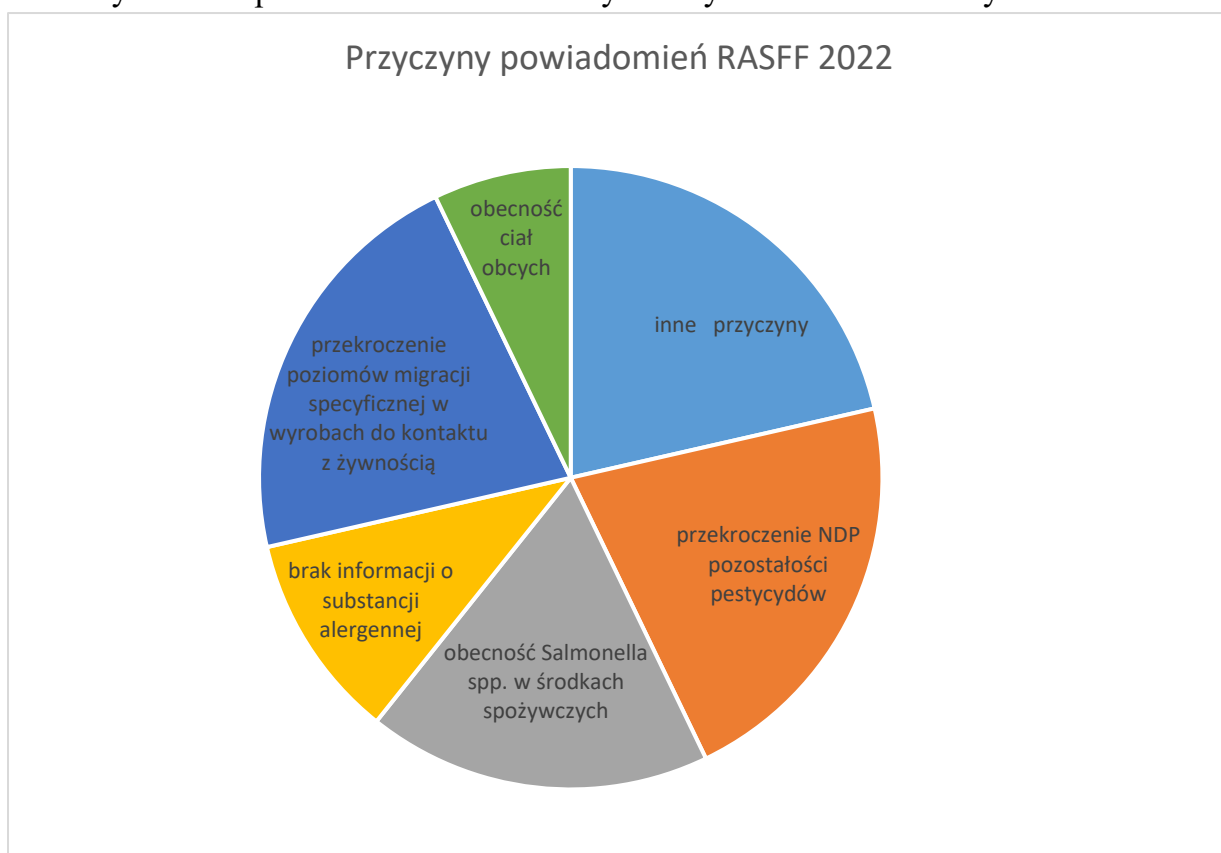
W ciągu 2022r. wpłynęło do Sekcji HŻŻ i PK **13** (w większości anonimowych) **interwencji**. Interwencje dotyczyły: niewłaściwej jakości artykułów spożywczych wprowadzanych do obrotu (sprzedaży artykułów przeterminowanych, zanieczyszczonych, zepsutych), stanu zdrowia i niezachowania higieny przez personel, niewłaściwych zapachów z kanalizacji, z urządzeń chłodniczych, obecności szkodników w zakładach i ich otoczeniu. Ogółem przeprowadzono 12 kontroli w związku z interwencjami konsumentów, nałożono 2 mandaty karne na sumę 500 zł, w 2 przypadkach wszczęto postępowanie administracyjne, w 1 przypadku wydano decyzję administracyjną usterkową. W 1 przypadku interwencję przekazano zgodnie z właściwością policji.

W 2022 roku przeprowadzono **8 ocen teoretycznych jadłospisów dekadowych** w tym: w 2 domach opieki społecznej (w tym 1 oceniono jako nieprawidłowy) i w 6 stołówkach szkolnych (w tym w 2 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości). Pobrano 1 próbkę posiłku całodziennego (śniadanie, obiad, kolacja) diety podstawowej w stołówce przedszkolnej- próbka została poddana analizie chemicznej i porównana z wynikiem teoretycznym wg raportu magazynowego w dniu pobrania – **próbkę zakwestionowano**. W przypadku nieprawidłowości zobowiązano osoby odpowiedzialne do podjęcia działań naprawczych w celu dostosowania jadłospisu do wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Instytutu Żywności i Żywienia.

Uczestniczono w działaniach związanych z **27 powiadomieniami w ramach systemu RASFF** (*The Rapid Alert System for Food and Feed*) czyli systemu ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach. Powiadomienia dotyczyły:

- przekroczeń najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w warzywach;
- stwierdzenia przekroczenia poziomów migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych / formaldehydu / ołowiu i kadmu w przedmiotach przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- stwierdzenia obecności bakterii *Salmonella spp.* w mięsie drobiowym;
- braku informacji dla konsumentów o substancji alergennej w produkcie;
- stwierdzenia obecności bakterii *Salmonella spp.* w środkach spożywczych przeznaczonych do bezpośredniego spożycia;

- wykrycia obecności bakterii *Listeria monocytogenes* w wędlinach;
- stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu mikotoksyn w bakaliach;
- w sprawie stwierdzenia obecności antybiotyków mięsie drobiowym;
- stwierdzenia obecności ciał obcych w produktach spożywczych (2);
- stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu alkaloidów pirolizydynowych w suplementach diety;
- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu zawartości metali szkodliwych dla zdrowia w warzywach;
- zanieczyszczenia produktów niedozwolonym w żywności tlenkiem etylenu.

Ogółem w ramach działań w systemie RASFF przeprowadzono 6 kontroli, oraz 48 innych działań wyjaśniających (rozmów telefonicznych, pism wyjaśniających i informacyjnych, monitorowania stron internetowych).

W związku z **krajowym planem poboru próbek** oraz potrzebami pojawiającymi się w trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego, pobrano z produkcji i obrotu do badania ogółem **201 próbek**. Próbki badano w zakresie parametrów mikrobiologicznych lub chemicznych (w kierunku zawartości metali ciężkich, pestycydów, mikotoksyn, substancji dodatkowych, azotanów i azotynów, WWA, GMO, napromieniania).

Zakwestionowano 4 próbki:

- 1 próbkę świeżych malin - ze względu na przekroczenie NDP pozostałości pestycydu - przesłano powiadomienie informacyjne RASFF, pismo do właściwego PPIS nadzorującego producenta;
- 1 próbkę miodu – ze względu na niewłaściwe oznakowanie – przesłano informację do wykorzystania zgodnie z kompetencjami do właściwego Wojewódzkiego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych;
- 1 próbkę posiłku całodziennego z przedszkola – ze względu na przekroczoną w stosunku do zaleceń WHO zawartość soli – przesłano pismo do przedszkola polecające przeanalizowanie przyczyn niezgodności i doprowadzenie do ich usunięcia;
- 1 próbkę nasion słonecznika - ze względu na przekroczenie NDP pozostałości pestycydu - przesłano powiadomienie informacyjne RASFF, pismo do właściwego PPIS nadzorującego producenta.

W ramach **kontroli granicznej** przeprowadzono 12 kontroli w zakładach eksporterów, wydano 12 świadectw jakości zdrowotnej środków spożywczych przeznaczonych na eksport.

Wnioski:

1.Prowadzone działania nadzоровe w zakresie realizacji zamierzeń na rok 2022 przyniosły efekty w postaci przystosowania się przez podmioty działające na rynku spożywczym do odpowiednich wymogów prawa żywnościowego na poszczególnych etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności.

2.Prowadzenie postępowań administracyjnych miało na celu wyeliminowanie stwierdzonych niezgodności w odniesieniu do prawa żywnościowego.

3.W 2022r. w sposób istotny nastąpiła poprawa stanu sanitarno-technicznego, a tym samym świadomość przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie naszego powiatu.

4. Na podstawie kontroli przeprowadzonych w 2022 roku stan sanitarno - technicznych obiektów żywnościowo – żywieniowych ocenia się jako właściwy. Większość zakładów wdrożyła systemy kontroli wewnętrznej – GHP/GMP/HACCP. Przedsiębiorcy systematycznie podnoszą standardy swoich zakładów poprzez przeprowadzanie modernizacji, wymianę sprzętu, urządzeń, szkolenia pracowników.

5.Nałożone w roku sprawozdawczym mandaty karne świadczą o konieczności prowadzenia dalszego wzmożonego nadzoru w obiektach podwyższonego ryzyka.

IX. PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA

W 2022 roku główne kierunki działań w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej wynikały z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia oraz sytuacji epidemiologicznej i potrzeb zdrowotnych ludności. Działalność Pionu Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej dotyczyła:

- kontynuacji i wdrażania programów edukacyjnych o zasięgu ogólnopolskim wojewódzkim i powiatowym;
- wspierania realizatorów programów edukacyjnych i przedsięwzięć prozdrowotnych poprzez organizowanie szkoleń i porad, udostępnianie materiałów, udzielanie pomocy merytorycznej i metodycznej, publikacje w środkach masowego przekazu oraz na stronach internetowych;
- koordynowania programów i przedsięwzięć oświatowo-zdrowotnych poprzez inicjowanie działań, nadzorowanie, monitorowanie i ocenę ich realizacji. Działania skierowane były do dzieci i młodzieży szkolnej, kadry pedagogicznej, rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, pracowników zakładów opieki zdrowotnej, pracowników zakładów pracy oraz społeczności lokalnej.

W 2022 r. realizowano następujące programy edukacyjne, interwencje programowe i nieprogramowe oraz szereg imprez prozdrowotnych, akcji i konkursów.

1. Ogólnopolski program edukacyjny Trzymaj Formę – dedykowany uczniom szkół podstawowych – klasy V-VIII zainicjowany został przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności” w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu "Trzymaj Formę!" jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia

i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Realizowany w 16 szkołach podstawowych, edukacją objęto 1459 uczniów, 648 rodziców oraz 96 nauczycieli.

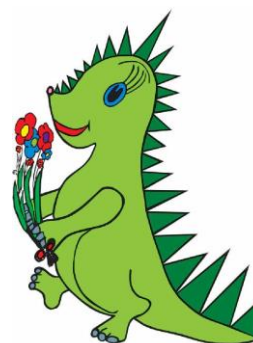
PROGRAMY ANTYTYTONIOWEJ EDUKACJI ZDROWOTNEJ

2. Nie pal przy mnie proszę – program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych. Celem programu było zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie, uporządkowanie i poszerzenie informacji

na temat zdrowia oraz wykształcenie u dzieci umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy inni ludzie przy nich palą. Program został zrealizowany w 23 szkołach – edukacją objęto 1082 uczniów oraz 427 rodziców. W placówkach realizacja programu przebiegała w korelacji z treściami programu profilaktycznego szkoły i programu edukacji wczesnoszkolnej.

3. Czyste powietrze wokół nas - program jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Realizowany przez nauczycieli, wychowawców przedszkolnych oraz przez przedstawicieli środowiska przedszkolnego i szkolnego. Głównym celem programu było zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi. Do programu przystąpiło 23 placówki – 19 przedszkoli oraz 4 oddziały przedszkolne. Edukacja objęto 640 dzieci oraz 250 rodziców. Podczas realizacji programu wykorzystywane były metody aktywizujące, których istotą było umożliwienie dzieciom zaangażowania wszystkich zmysłów i podjęcie różnych form aktywności w procesie zdobywania informacji i kształtowania umiejętności.

4. Znajdź właściwe rozwiązanie - program profilaktyki palenia tytoniu „Znajdź

 Nie toń w nikotynie

Główny Inspektorat Sanitarny

właściwe rozwiązanie” adresowany jest do uczniów starszych klas szkół podstawowych. Zrealizowany został w 24 szkołach, uczestniczyło 2123 uczniów, 866 rodziców. Dzięki przekazanim treściom uczniowie zdobyli wiedzę nt. negatywnych skutków palenia tytoniu, przebiegu uzależnienia od nikotyny oraz psychospołecznych czynników ryzyka inicjacji palenia tytoniu.

Koordynatorzy ocenili program jako wartościowy i dostosowany do wieku, potrzeb i problemów uczniów, a treści jako ważne i ciekawe.

5. Bieg po zdrowie – ogólnopolski program opracowany z inicjatywy Głównego Inspektora Sanitarnego pod patronatami honorowymi Ministra Zdrowia, Ministra Edukacji Narodowej oraz Rzecznika Praw Dziecka. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. Skierowany do uczniów klas IV szkół podstawowych oraz ich rodziców, został zrealizowany w 18 szkołach dla 379 uczniów oraz 307 rodziców. Nauczyciele ocenili program jako bardzo atrakcyjny, dostosowany treściami do wieku odbiorców. Koordynatorzy podkreślają, że w znacznej mierze osiągnięto zakładane rezultaty, a więc wzrost wiedzy dotyczącej zachowań prozdrowotnych oraz zwiększenie umiejętności w zakresie dbania o swoje zdrowie.

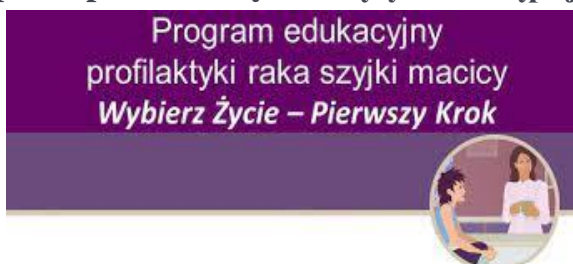
INNE ROGRAMY EDUKACJI ZDROWOTNEJ

6. Skąd się biorą produkty ekologiczne - ogólnopolski program edukacyjny skierowany

do przedszkoli opracowany wspólnie z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi. **Cel programu było** zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Do realizacji przystąpiło 3 placówki, edukacją objęto 120 dzieci i 90 rodziców. Każde dziecko otrzymało publikację „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, która była bardzo pomocna przy realizacji zadań programowych i która cieszyła się wśród dzieci ogromnym zainteresowaniem.

Realizację programów edukacyjnych zaproponowano również szkołom ponadpodstawowym – były to następujące programy:

1. Wybierz życie pierwszy krok – program edukacyjny z zakresu profilaktyki zakażeń HPV i raka szyjki macicy, który oparty jest na założeniu stworzenia świadomości zagrożenia rakiem szyjki macicy i innych chorób

wywoływanych zakażeniem wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) u młodych ludzi. Do realizacji przystąpiło 6 szkół średnich, 426 uczniów, 316 rodziców. Koordynatorzy i młodzież szkolna wyrazili pozytywną opinię o realizowanym programie, ciekawe scenariusze zajęć i forma spotkań sprawiły, że wszystkie szkoły, które realizowały program zadeklarowały chęć jego kontynuacji w następnej edycji.

2. Ars, czyli jak dbać o miłość? – program nowoczesnej edukacji dla młodzieży z zakresu profilaktyki uzależnień. Celem programu było ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych

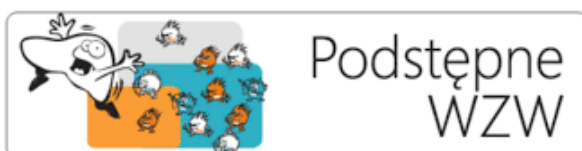

związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych poprzez młodych ludzi wchodzących w dorosłe życie. Realizowany w 5 szkołach

ponadpodstawowych, uczestniczyło w nim 210 uczniów. Wiedzę poszerzyło 101 rodziców. Wśród 178 uczniów została przeprowadzona ankieta ewaluacyjna.

Program oceniony jako interesujący, podkreślono iż formuła zachęcania młodzieży do dyskusji poprzez zadawanie pytań jest bardzo ciekawa i sprawdziła się w praktyce.

3. Znamie! Znam Je? – program dla młodzieży dotyczący profilaktyki czerniaka. Zrealizowany w 6 szkołach ponadpodstawowych, edukacją objęto 1541 uczniów. Po zrealizowaniu programu koordynatorzy szkolni przeprowadzili ankietę ewaluacyjną. Dla wszystkich ankietowanych temat był ważny i ciekawy, ocenili, że wiedzą jak chronić się przed czerniakiem, że obejrzą swoją skórę po powrocie do domu, zachęca do tego innych, będą stosować zasady ochrony przed czerniakiem. Wiedzą, że solarium to główny czynnik wywołujący raka.

4. Podstępne WZW - celem programu edukacyjnego „Podstępne WZW” było upowszechnienie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C poprzez przekazanie wiedzy na temat ryzyka zakażenia HAV, HBV i HCV, uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki w tym zakresie, pobudzenie do refleksji nad odpowiedzialnością w zakresie własnych zachowań zdrowotnych. Do udziału w programie przystąpiło 6 szkół ponadpodstawowych, edukacją objęto 767 uczniów oraz 188 rodziców. Przeprowadzono dystrybucję materiałów pomocnych przy prowadzeniu zajęć z młodzieżą.

Podczas wycieczki letniej skierowano do uczestników Akcji Lato 2022 szereg działań związanych z bezpieczeństwem zdrowotnym, szeroko pojętą profilaktyką oraz bezpiecznym, zdrowym stylem życia.

Zorganizowano pogadanki, narady organizacyjne, imprezy, eventy profilaktyczne, oraz dystrybuowano materiały edukacyjne. Edukacją objęto 1298 osób, przekazano 1980 ulotek, plakatów, broszur i innych publikacji.

Wszystkie przeprowadzone spotkania miały charakter pogadanek edukacyjnych i miały

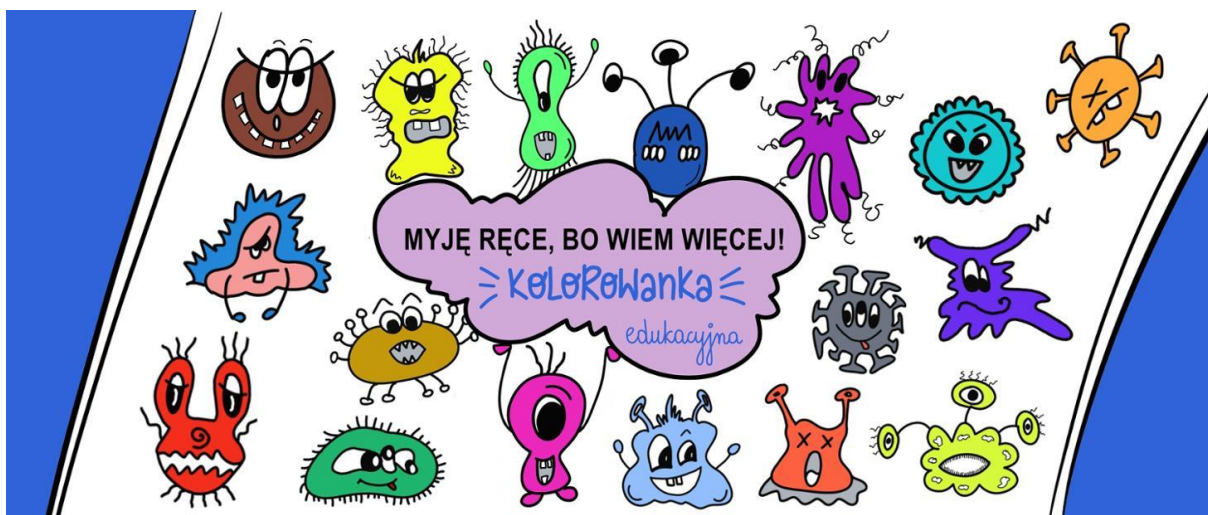

na celu uświadomienie potrzeby dbania o własne zdrowie i przestrzegania zasad zdrowego stylu życia. Tematyka ich ściśle była związana z bezpieczeństwem podczas wakacji. Przypominano zasady dotyczące higieny osobistej oraz higieny mycia rąk, szczególnie omawiano instrukcje mycia rąk przypominając o higienicznym zachowaniu tj. higienicznym kichaniu i kasłaniu. Podkreślano rolę szczepień ochronnych. Mówiono o niebezpieczeństwie, jakie niosą kleszcze i jak się przed nimi chronić. Osoby biorące udział w spotkaniach dowiedziały się, jakie choroby są przenoszone przez kleszcze na człowieka oraz zdobyły wiedzę na temat bytowania i odżywiania się kleszczy.

Pracownik Inspekcji Sanitarnej przekazał dużo cennych rad, jak zdrowo i bezpiecznie spędzić wakacje, oraz co należy robić, by unikać zakażeń groźnymi bakteriami. Omówiono zasady bezpiecznego opalania, zasady bezpieczeństwa podczas upałów, przestrzegano przed nadmierną ekspozycją na promieniowanie UV. Wszystkie spotkania prowadzono

wspólnie z przedstawicielami Komendy Powiatowej Policji w Starachowicach, którzy przekazali uczestnikom wiedzę jak bezpiecznie wypoczywać nad wodą oraz przestrzegali przed występującymi zagrożeniami, zarówno w ruchu drogowym jak i w domu. Uczestnicy spotkań otrzymywali, elementy odbłaskowe, drobne gadżety, broszury edukacyjne, ulotki oraz inne materiały edukacyjne. Dzieci były bardzo zainteresowane prezentowaną tematyką, chętnie uczestniczyły w dyskusji i zadawały pytania.

Najmłodszym uczestnikom spotkań wiedzę przekazywano w formie z krótkich pogadanek quizów, bajek i zabaw edukacyjnych. Najwięcej uwagi poświęcono na profilaktykę tzw. chorób „brudnych rąk”, oraz poprawnego mycia rąk. Partnerami Akcji lato 2022 byli:

Park Kultury Starachowice;

Komenda Powiatowa Policji Starachowice;

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Ponadto prowadzono szereg innych działań związanych z potrzebami środowiska lokalnego.

II EDYCJA KAMPANII EFSA – WYBIERAJ BEZPIECZNAŻYWNOSĆ

Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) we współpracy z Głównym Inspektorem Sanitarnym prowadził drugą edycję kampanii informacyjnej „Wybieraj Bezpieczną Żywność”. Celem kampanii było zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności oraz zachęcenie

konsumentów do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. W Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Starachowicach uczniowie z Technikum o kierunku technik żywienia i usług gastronomicznych

w ramach kampanii zostali objęci edukacją (76 uczniów). Tematyka dotyczyła suplementów diety, higieny żywności, znakowania żywności z uwzględnieniem alergenów oraz misji EFSA. Przeprowadzono również dystrybucję materiałów edukacyjnych.

Konferencja w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z AIDS pod hasłem „Wiem, więc żyję bez ryzyka AIDS” – odbiorcami byli uczniowie ze wszystkich szkół ponadpodstawowych w mieście – 150 osób. Uroczystego rozpoczęcia dokonali Wiceprezydent Miasta Starachowice oraz Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny

w Starachowicach. Gościem specjalnym spotkania był Pan Roman Latoszyński konsultant i edukator w zakresie HIV/AIDS, pracownik Punktu Testującego Polskiej Fundacji Pomocy Humanitarnej „Res Humanae” z Warszawy. Jego słowa

wzbudziły bardzo duże zainteresowanie wśród obecnej na spotkaniu młodzieży.

Podczas wykładu przestrzegał młodzież przed podejmowaniem ryzykownych zachowań mogących doprowadzić do zakażenia wirusem HIV. Przekonywał aby traktowali swoje zdrowie, jako najcenniejszy skarb. Poruszony został również temat bardzo ważny dla osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS, a mianowicie tolerancji ze strony społeczeństwa, której ciągle jest za mało. Dla najbardziej aktywnych uczestników przeprowadzono konkurs wiedzy, który został przez organizatorów oceniony i nagrodzony. Wszystkie placówki otrzymały materiały edukacyjne w formie broszur, ulotek, zakładek i kalendarze związane z w/w tematyką oraz na temat chorób przenoszonych drogą płciową.

W ramach obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia zorganizowano spotkania edukacyjne dla uczniów szkół podstawowych pod hasłem „Zatrucie naszej planety”. Głównym celem spotkań było

uświadomienie szkodliwości palenia tytoniu oraz opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. Dystrybuowano materiały edukacyjne w formie plakatów ulotek i broszur.

Edukacją objęto 955 osób.

W ramach Światowego Dnia Zdrowia 2022 w Szkole Podstawowej nr 11 w Starachowicach odbyło się spotkanie profilaktyczne dla 50 uczniów „Twoje Zdrowie w Twoich Rękach”. Zaprezentowano pokaz multimedialny, mówiono o zdrowym stylu życia i chorobach „brudnych rąk”. Zachęcano do szczepień, oraz przeprowadzono dystrybucję ulotek edukacyjnych.

Uroczyste rozstrzygnięcie konkursu „ENCE – PENCE MYJ SWE RĘCE” – skierowanego do uczniów klas II, III i IV Szkół Podstawowych z terenu miasta Starachowice. Celem konkursu było przede wszystkim wzmocnienie wiedzy na temat znaczenia higieny mycia rąk oraz kształtowanie prawidłowych nawyków prozdrowotnych i propagowanie zasad zdrowego stylu życia. Konkurs zorganizowany został przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Starachowicach oraz Polski Czerwony Krzyż - Świętokrzyski Oddział Okręgowy w Kielcach Delegatura w Starachowicach. Podczas finału PPIS w Starachowicach oraz przedstawiciel PCK wręczyli nagrody, dyplomy i podziękowania.

Ponadto na terenie miasta i powiatu prowadzono spotkania edukacyjne podczas, których zapoznawano uczestników z tematyką higieny mycia rąk, mówiono o tym, jak poprawnie i dokładnie myć ręce podkreślając iż jest to jedno z kluczowych działań profilaktycznych. Rozmawiano na temat zagrożeń jakie powodują bakterie obecne na naszych rękach, które w konsekwencji mogą być przyczyną licznych chorób. Przestrzegano uczniów, iż wystarczy odruchowo dotknąć nieumytymi dłońmi okolic oczu, nosa czy ust i jesteśmy narażeni na ogromne ryzyko infekcji. Podkreślono, iż mycie rąk to najprostsza i jedna z najbardziej skutecznych metod zapobiegania chorobom „brudnych rąk” dlatego tak ważne jest to, by myć ręce regularnie i poprawnie z zastosowaniem prawidłowej techniki. Na podstawie kolorowanek edukacyjnych „Myję ręce, bo wiem więcej” pokazano dzieciom instrukcje mycia rąk. Dzieci aktywnie uczestniczyły w spotkaniu,

Ponadto na terenie miasta i powiatu prowadzono spotkania edukacyjne podczas, których zapoznawano uczestników z tematyką higieny mycia rąk, mówiono o tym, jak poprawnie i dokładnie myć ręce podkreślając iż jest to jedno z kluczowych działań profilaktycznych. Rozmawiano na temat zagrożeń jakie powodują bakterie obecne na naszych rękach, które w konsekwencji

chętnie odpowiadały na zadawane pytania. Na koniec każde dziecko otrzymało kolorowaną edukacyjną, aby mogło pokazać rodzicom i podczas zajęć lekcyjnych z nauczycielami utrwalić zdobytą wiedzę.

Nie zabrakło też spotkań związanych z profilaktyką uzależnień od papierosów, e-papierosów i substancji psychoaktywnych. Poruszono również tematykę groźnego i bardzo powszechnego obecnie zjawiska uzależnienia od komputera, internetu i gier komputerowych.

Poinformowano uczniów iż uzależnienie od gier komputerowych nie różni się niczym od uzależnienia od wszelkich używek takich jak papierosy czy narkotyki i jest bardzo niebezpieczne, gdyż młody organizm uzależnia się bardzo szybko.

Przedstawiono uczniom prelekcję, której celem głównym było uświadomienie zagrożeń również zdrowotnych płynących z nadmiernego korzystania z komputera. Działania prowadzono z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji w Starachowicach.

Podczas Tygodnia Dla Profilaktyki Chorób Zakaźnych w Szkole Podstawowej w Adamowie odbyło się spotkanie którego celem było uświadomienie potrzeby dbania o własne zdrowie oraz kształtowanie umiejętności niezbędnych do jego ochrony. Uczniom i nauczycielom przekazano

wiadomości na temat chorób zakaźnych i sposobów ich rozprzestrzeniania się, ze szczególnym uwzględnieniem szczepień ochronnych jako metody uniknięcia masowych zakażeń. W zaproponowanych treściach nacisk położono na ugruntowanie u uczniów postaw empatii i odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych.

Na bieżąco na stronie internetowej PSSE Starachowice zamieszczane były aktualne informacje z prowadzonych akcji, kampanii i spotkań np.:

- Światowy Dzień Zdrowia 7 kwiecień 20220 NASZA PLANETA NASZE ZDROWIE;
- Twoje Zdrowie w Twoich Rękach;
- Europejski Tydzień Szczepień;
- Światowy Dzień Higieny Rąk Zjednoczmy się dla bezpieczeństwa, myjmy ręce;
- Spotkanie edukacyjne – ENCE PENCE MYJ SWE RĘCE;
- Światowy Dzień Bez Tytoniu 31 maja 2022 – ZATRUWANIE NASZEJ PLANETY;
- Uroczyste podsumowanie konkursu plastycznego „ENCE PENCE MYJ SWE RĘCE”;
- Cykl artykułów dot. Akcji Lato 22 – Bezpieczne wakacje;

- Rodzinny piknik profilaktyczny - Sobótki 2022;
- Uwaga na upały;
- Bezpieczne wakacje – kleszcze;
- Festyn profilaktyczny zakończenie wakacji 2022;
- Tydzień profilaktyki chorób zakaźnych;
- II edycja kampanii EFSA – Wybieraj Bezpieczną Żywność ;
- Poznaj grzyby unikniesz zatrucia;
- Dekalog grzybiarza;
- Spotkanie edukacyjne „Uzależnienia droga donikąd”;
- Spotkanie edukacyjne „Myję ręce bo wiem więcej”
- Kampania #GOTOWINA SEZON;
- #ZapłątaniWSieci Spotkanie Profilaktyczno - Edukacyjne Szkoła Podstawowa Nr 6 W Starachowicach;
- Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach (18 listopada 2022) i Światowy Tydzień Wiedzy o Antybiotykach (18-24 listopada 2022);
- Grypa – chroń siebie i bliskich;
- Światowy Dzień Rzucania Palenia 2022;
- JEDYNY TAKI TEST – NOWA KAMPANIA;
- Światowy Dzień Walki Z Aids Konferencja Wiem – Więc Żyję Bez Ryzyka AIDS.

WNIOSKI:

1. Działalność w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej realizowana była zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia. W roku 2022 podobnie jak w latach ubiegłych największy zasięg miały ogólnopolskie programy edukacyjne jak również programy wojewódzkie, które były wdrażane, nadzorowane i koordynowane na terenie powiatu.

2. W realizacji wszystkich zamierzeń bardzo ważną okazała się ścisła współpraca z władzami samorządowymi, innymi instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami, ale również nauczycielami i rodzicami.

3. Dużym zainteresowaniem środowiska cieszyły się te programy, które wyposażone były w pomoce i materiały edukacyjno - dydaktyczne, zarówno dla uczniów jak i dla nauczycieli.

4. Prowadzona jest również ogólnodostępna strona internetowa z materiałami merytorycznymi z których mogą korzystać wszystkie zainteresowane osoby. Na stronie internetowej można też znaleźć opisy i zdjęcia z działań profilaktycznych organizowanych przez Promocję Zdrowia i Oświatę Zdrowotną PSSE w Starachowicach.

X. Oddział Laboratoryjny

Oddział Laboratoryjny PSSE w Starachowicach wykonuje badania w szerokim zakresie dysponując wykwalifikowaną kadrą, odpowiednio przygotowaną infrastrukturą, w tym nowoczesną aparaturą.

W skład Oddziału Laboratoryjnego wchodzi:

- Sekcja Badań Higieny Środowiska,
- Sekcja Badań i Pomiarów Środowiska Pracy,
- Sekcja Mikrobiologii, Parazytologii i DDD.

W laboratorium wdrożono do stosowania udokumentowane metodyki badawcze.

Poziom merytoryczny badań laboratoryjnych w pełni odpowiada standardom obowiązującym w Unii Europejskiej.

System zarządzania zgodny z najnowszą normą PN-EN ISO/IEC 17025 został wdrożony i obowiązuje od 2005r.

Potwierdzeniem wdrożonego systemu

i kompetencji do wykonywania deklarowanych badań jest certyfikat akredytacji nr AB 634 wydany przez Polskie Centrum Akredytacji w Warszawie. Oddział Laboratoryjny w celu utrzymania wysokiej jakości usług potwierdzonych akredytacją podlega regularnym, corocznym ocenom dokonywanym przez jednostkę akredytującą.

Potwierdzeniem kompetencji jest także cykliczny udział i uzyskiwanie zadowalających wyników w rekomendowanych badaniach biegłości / porównaniach międzylaboratoryjnych.

Personel Oddziału Laboratoryjnego stale doskonali swoje umiejętności poprzez udział w licznych szkoleniach zewnętrznych. W ramach doskonalenia, a także celu

dostosowania panelu badań do potrzeb klientów laboratorium sukcesywnie powiększa i aktualizuje zakres świadczonych usług i w ślad za tym akredytowanych metod. W Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Starachowicach wykonywane są badania próbek pobranych z terenu działania PSSE Starachowice i PSSE Ostrowiec Św., a w przypadku zleceń zewnętrznych również z innych powiatów.

Sekcja Badań Higieny Środowiska

wykonuje badania fizyko-chemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia przez ludzi, wód z kąpielisk, wód na pływalniach oraz wody ciepłej z kranu w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*.

Ilość wykonanych badań przez Sekcję Badań Higieny Środowiska w ramach nadzoru sanitarnego oraz zleconych przez indywidualnych klientów w roku 2022 przedstawia poniższa tabela.

Wykonywane badania	Ilość badań / oznaczeń w 2022 roku
- woda do spożycia	495 / 2325
- woda na pływalniach	501 / 1148
- woda z kąpielisk	5 / 10
- woda ciepła w kierunku bakterii <i>Legionella</i>	114 / 114
- ogółem	1115 / 3597

Sekcja Badań i Pomiarów Środowiska Pracy wykonuje badania i pomiary w zakresie środowiska pracy:

- pomiary zawartości pyłu: frakcji wdychalnej i respirabilnej na stanowiskach pracy;
- pomiary stężenia tlenu węgla na stanowiskach pracy;
- pomiary hałasu na stanowiskach pracy oraz hałasu komunalnego w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej;
- pomiary natężenia oświetlenia elektrycznego oraz oświetlenia ewakuacyjnego;
- pomiary drgań ogólnych i miejscowych na stanowiskach pracy;
- pobieranie próbek substancji nieorganicznych – frakcja respirabilna.

Ilość oznaczeń wykonanych przez Sekcję Badań i Pomiarów Środowiska Pracy w ramach nadzoru sanitarnego i w ramach zleceń indywidualnych klientów w roku 2022 przedstawia poniższa tabela.

Wykonywane badania	Ilość badań / oznaczeń w 2022 roku
Pyły	59 / 61
Hałas	302 / 1272
Drgania	126 / 492
Oświetlenie	22 / 43
Tlenek węgla	2 / 2
Ogółem	511 / 1870

Sekcja Mikrobiologii, Parazytologii i DDD wykonuje badania:

- profilaktyczne u pracowników branżowych w kierunku wykrywania zakażeń pałeczkami duru brzuszego, durów rzekomych A, B, C, innymi pałeczkami z rodziny Salmonella i Shigella, które wywołują stany chorobowe wykluczające wykonywanie prac, w których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby;

- bakteriologiczne schorzeń jelitowych wykrywające czynniki etiologiczne chorób zakaźnych;
- identyfikację biochemiczną i serologiczną szczepów Salmonella, Shigella;
- wykrywanie i identyfikację biochemiczną bakterii z rodzaju Campylobacter;
- bakteriologiczne monitorujące skuteczność procesów sterylizacji w autoklawach parowych i wyjaławiaczach na suche gorące powietrze.

Ilość wykonanych badań przez Sekcję Mikrobiologii, Parazytologii i DDD w ramach nadzoru sanitarnego i zleceń klientów indywidualnych w roku 2022 przedstawia poniższa tabela.

Wykonywane badania	Ilość badań / oznaczeń w 2022 roku
- profilaktyczne u pracowników branżowych w kierunku Salmonella, Shigella	4318 / 8636
- ozdowieńców, nosicieli, osób ze styczności w kierunku Salmonella, Shigella,	78 / 156
- ozdowieńców, nosicieli, osób ze styczności w kierunku Campylobacter	2 / 4
- uczniów na nosicielstwo pałeczek Salmonella i Shigella	898 / 1796
- cykle sterylizacyjne	680 / 1360
Ogółem	5976 / 11952

XI. PODSUMOWANIE

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Starachowicach oceniając bezpieczeństwo sanitarne i epidemiologiczne na terenie powiatu starachowickiego po wnikliwej analizie stwierdza, że nie stanowi ono zagrożenia dla zdrowia i życia jego mieszkańców.

Epidemia wywołana koronawirusem SARS-CoV-2 w powiecie starachowickim tak jak w latach 2020, 2021 jest stale nadzorowana. W ubiegłym roku przeprowadzono dodatkowe kontrole dotyczących przestrzegania zakazów i nakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii.

Szybkie działania epidemiczne spowodowały znaczne ograniczenie rozprzestrzeniania się epidemii. Prawidłowy i skuteczny nadzór nad chorobami zakaźnymi przyczynił się do ograniczenia powstania ognisk i zakażeń tych chorób.

Podejmowane działania przez wszystkich pracowników Powiatowej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Starachowicach wynikające z zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego przynoszą dobre rezultaty.

Pandemia SARS Co-V2 nie wpłynęła na działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego które mają charakter profilaktyczny, zmierzający do ochrony zdrowia ludzi przebywających w obszarze i sąsiedztwie planowanych przedsięwzięć. Kontrolowano przestrzeganie wymagań higienicznych i zdrowotnych w procesie planowania, projektowania i realizacji różnego rodzaju zamierzeń inwestycyjnych. Uzgadniając planowane przedsięwzięcia, mogące znacząco oddziaływać na środowisko, egzekwowano rozwiązania, zapewniające bezpieczeństwo zdrowotne i właściwe warunki życia ludzi, znajdujących się w ich sąsiedztwie.

W ramach **nadzoru zapobiegawczego** eliminowano wszelkie nieprawidłowości mogące mieć wpływ oraz stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi na różnych etapach inwestycyjnych.

Na podstawie prowadzonego **nadzoru bieżącego** - przeprowadzanych kontrolach stanu sanitarno - higienicznego obiektów, w ocenie stanu sanitarnego przedstawione zostały informacje o warunkach środowiska, warunkach zdrowotnych żywności, żywienia i przedmiotów użytku, higienie pracy w zakładach pracy, higienie procesów nauczania i wychowania, higienie wypoczynku i rekreacji, warunkach higieniczno - sanitarnych obiektów użyteczności publicznej. W/w działania Powiatowa Stacja Sanitarnej - Epidemiologicznej w 2022 roku podobnie jak w latach ubiegłych realizowała zgodnie z planem zasadniczych przedsięwzięć, obejmującym główne kierunki działania, zasadnicze zamierzenia oraz harmonogram nadzoru nad obiektami, przeprowadzanie szeregu kontroli ponadplanowych, na podstawie otrzymywanych wytycznych od Głównego Inspektora Sanitarnego, powiadomień, interwencji.

Laboratorium w roku 2022 przeprowadziło również tak jak w latach ubiegłych dużą liczbę badań. Dostęp do wiarygodnych danych we wszystkich obszarach objętych nadzorem tutejszej stacji sanitarno-epidemiologicznej nie byłby możliwy, bez sprawnie działającej bazy laboratoryjnej wykonujące badania w szerokim zakresie (badania wody, materiału biologicznego, czynników szkodliwych w środowisku pracy), dysponującej wykwalifikowaną kadrą, odpowiednio przygotowaną infrastrukturą, w tym nowoczesną aparaturą, stanowią podstawowy instrument nadzoru. Nowoczesne wyposażenie laboratorium oraz fachowa, stale podnosząca swoje kwalifikacje zawodowe kadra, pozwalają na dokonanie oceny całego nadzorowanego terenu, ocenę stanu sanitarnego, która uwzględnia zarówno istniejące, jak i mogące się pojawić zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Prowadzone działania oświatowo- zdrowotne, badania i kontrole przyczyniły się do zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego i lepszego zdrowia mieszkańców.

Niezależnie od powyższego należy kontynuować nadzór nad:

- realizacją programu obowiązkowych szczepień ochronnych;
- bezpieczeństwem żywności i żywienia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego;
- produktami wprowadzanymi do obrotu mogącymi stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi;
- bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a także wody
  - w kąpieliskach oraz pływalniach;
- obiektami użyteczności publicznej;
- warunkami zdrowotnymi środowiska pracy celem wzmocnienia ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy;
- warunkami nauczania, wychowania, opieki oraz wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży;
- wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, detergentów, prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, produktów biobójczych oraz ich stosowaniem w działalności zawodowej.

Należy również:

- prowadzić prawidłowy i skuteczny nadzór nad chorobami zakaźnymi;
- pobierać próbki żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu;
- prowadzić monitoring suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i medycznego oraz środków spożywczych wzbogaconych wprowadzanych po raz pierwszy do obrotu na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej;

- przeciwdziałać narkomanii poprzez monitorowanie i koordynowanie działań w zakresie realizacji polityki państwa w obszarze środków zastępczych;
  - realizować niezbędne czynności zapobiegawcze lub kontrolne w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa sanitarnego;
  - kontynuować i wdrażać programy edukacyjne, przedsięwzięcia oświatowo-zdrowotne poprzez inicjowanie działań, nadzorowanie, monitorowanie i ocenę ich realizacji,
- wspieranie realizatorów programów edukacyjnych i przedsięwzięć prozdrowotnych poprzez organizowanie szkoleń i porad, udostępnianie materiałów, publikacje w środkach masowego przekazu oraz na stronach internetowych.

CAŁODOBOWY TELEFON ALARMOWY
PSSE STARACHOWICE
603-861-010

Kontakt:

**Powiatowa Stacja
Sanitarno - Epidemiologiczna
w Starachowicach**

tel. 41 274-62-67; 41 275-45-86

fax 41 274-62-67 wew. 23

e-mail: sekretariat.psse.starachowice@ssanepid.gov.pl

strona: <https://www.gov.pl/web/psse-starachowice>

